

גליון
באר
הברכה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

תרומה

מכון
באר
האמונה

גליון באר הפרשה

להערות והארות,
וכן לכל עניין אחר
ניתן לפנות:
לטלפון 718.484.8136

או לאימיל:
Mail@BeerHaparsha.com

מדי שבוע בשבוע בדוא"ל בחינם

הירשמו היום!

לשון הקודש

באר הפרשה
mail@beerhaparsha.com

אידיש

דער פרשה קוואל
mail@derparshakval.com

אנגלית

Torah Wellsprings
mail@torahwellsprings.com

ספרדית

Manantiales de la Torá
info@manantialesdelatorah.com

צרפתית

Au Puits de La Paracha
info@aupuitsdelaparacha.com

איטלקית

Le Sorgenti della Torah
info@lesorgentidellatorah.com

רוסית

Колодец Торы
info@kolodetztory.com

מכון **ארה"ב:**
Mechon Beer Emunah
1660 45th St, Brooklyn NY 11204
718.484.8136

בארה"ק:
מכון באר האמונה
רח' דובב מישרים 4/2
עיה"ק ירושלים תובב"א
025 688 040

יו"ל ע"י מכון באר אמונה
כל הזכויות שמורות להמכון © 2022

העתקה או הדפסה של הגליון בכל פרמוט שהוא כדי להרויח או לפרסם עסק וכדו' ללא אישור בכתב ממכון באר האמונה הינו נגד החלכה והחוק הבינלאומי

תוכן הענינים

פרשת תרומה

- ויקחו לי - לי הכסף ולי הזהב..... ב
- ידבנו לבו - השראת השכינה על ידי נדיבות הלב, ומעלת הרצון וההשתוקקות..... ה
- ויקחו לי תרומה - ארוממך אלוקי המלך..... ח
- ושכנתי בתוכם - יתקדש ותשרה עליו השכינה..... י
- ועשית לו מסגרת - שלא לרדוף אחר התאוות..... יב
- איש אל אחיו - מעלת גומלי חסדים ושכרם הטוב..... יד
- ארון העדות - השראת השכינה על ידי עסק התורה..... טו

סדר ועימוד:

א.ש. אשדוד

shwrtz@bezeqint.net

פרשת תרומה

ויקחו לי - לי הכסף ולי הזהב

אמר 'ויקחו' ולא 'ויטנו' והרי הם 'נותנים' תרומה משלהם ואינם נוטלים. ומבאר כי מעיקרי האמונה הוא לדעת שאין לו לאדם משל עצמו כלום, וכל רכושו ועשירותו אינו מכוחו ועוצם ידו ח"ו אלא הכל בכל מכל כל הוא רק ממתנת אלוקים*, שהוא הזן ומפרנס לכל, והוא נתן לו כח לעשות חיל וברכו במעשה ידיו. וגם לאחר שכבר הגיע המזון והנכסים לידו - אינם 'שלו', אלא השי"ת הפקיד אותם אצלו והרי הוא רק בשומר עליהם².

בפרשתן (כה ב), 'דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי', הקשה הרה"ק רבי ישראל מטשורטקוב זי"ע (גנוי ישראל עת"ר, תרפ"ה) מדוע נבפל הלשון בפסוק, שפתח באומרו 'ויקחו לי תרומה', וחזר לומר 'תקחו את תרומתי', וכן קשה, מהו שינוי הלשון, בתחילה אמר 'תרומה' ולבסוף אמר 'תרומתי'. גם נודע מה שדקדקו המפרשים מדוע

א. שמעתי מחכם צדיק אחד, הנה לאחר מלחמת עמלק כתיב (יז טו) 'ויבן משה מזבח ויקרא שמו ה' נְסִי, ולכאורה יש לתמוה, מה ראה משה רבינו לבנות דייקא עתה מזבח, מה שלא עשה כן לאחר כל הניסים והנפלאות שהיו במצריים ועל הים (קרי"ס), אלא ביאור הדבר, כי בכל הניסים הקודמים היה ניכר בעליל שיד ה' עשתה הכל, כי מי פתי לחשוב שיש ביד אנוש כח לעשות את עשרת המכות, לקרוע את הים או להוריד מן, ממילא לא היה צורך להודיע כי מאת ה' היתה זאת, אך במלחמת עמלק שבה היה מעורב יד אדם... שמשא אמר ליהושע בחר לנו אנשים וצא הלחם בעמלק, וכן עשו כדכתיב (שם יג) 'ויחלוש יהושע את עמלק ואת עמו לפי חרב', וממילא כבר מוצא היצר הרע מקום להתגדר בו... שהנצחון הגיע על ידי אנשי הצבא ובגבורתם הגדולה, ע"כ בנה משה מזבח ויקרא שמו ה' נְסִי, להודיע ולהתוודע 'כי לא בחרבם ירשו ארץ זרועם לא הושיעה למו' אלא כל ההצלחה היתה רק על ידי ה' נְסִי... וללמד על הכלל כולו יצא, שאל יחשיב אדם כל הצלחה שיש לו לחכמתו ולזכותו, אלא יזכור תמיד כי ה' נְסִי... סיפר מקורבו של הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע הגה"צ רבי אליהו ליווערט זצ"ל, שאחד מידידיו היה גביר אדיר, ורכושו הרב היה פרוס במקומות רבים ביותר - ובכמה מיני נכסים, שכן חלק מממונו היו נכסי דלא ניידי, וחלק אחר בבארות נפט וכיוצא בזה, ביום מן הימים פנה אותו עשיר אל רבי אליהו ואמר לו, הנה אין הקב"ה יכול לרושש אותי לגמרי מכל נכסי, שהרי הם פזורים במקומות שונים, וגם חלוקים הם בכמה סוגי עסקים, אם ירד ערך שוויות הבתים עדיין ישווה הנפט להון אדיר וכו', רבי אליהו הזהירו שיזהר וישמר מלומר כך, כי 'גלגל החוזר בעולם', והגביר היה מלגלג עליו בגאוותו.

תחת בעלותו של הגביר היה גם גשר מעל הנהר שהעוברים בו היו משלמים מכס על ההשתמשות בגשר, ומזה היה מוסיף הון מיום ליום יותר ויותר, אמנם בגשר זה לא יכלו לעבור בפעם אחת יותר מכמה עגלות מועטות, פעם עבר שם צבאו של הצאר הרשע ניקולאי ימ"ש, הללו לא נזהרו כראוי ועברו עליו המונים בבת אחת, וממילא נפל הגשר לתוככי המים וגם רבים מחיילי הצאר נפלו לנהר וטבעו למוות. היהודי העשיר ידע שמיד יבואו שליחי הצאר ויעלוהו על מוקדה, נכנס בחטף אל ביתו ומילא שק גדול ברבבות שטרות של כסף, וברח על נפשו אל מחוץ לגבולות רוסיה, בהתרחקו כדי 'שיעור בריחה' מהגבול והרגיש שסר ממנו סכנת המוות, פתח את שקו לספור את מעותיו, ומה מאוד נחרד למצוא בשק דפים שונים במקום שטרות הכסף, כי מרוב בהילותו לברוח לא שם על לב מה הם השטרות שהוא מכניס בשקו... משפגש הגביר את הגאון רבי אליהו, סיפר לו את כל המעשה, וסיים כשדמעתו על לחיו, כמה צדקת רבי אליהו שהייתי צריך לזכור בעת עשירותי שכל אשר לי הוא רק מאתו יתברך, ותמיד צריך אני לחסדיו - שישפיע עלי כל טובו בחן בחסד וברחמים.

כיוצא בזה אמרו, מעשה בעשיר גדול בעל נכסים ועסקים המפוזרים בכל רחבי תבל, שאף הוא ב'חכמתו' שאל כיצד יכול הקב"ה לקחת ממני בבת אחת את כל רכושי, ענו לאותו כסיל כאיוולתו, אין להקב"ה צורך לקחת את כל הנכסים ממך, הוא יכול 'לקחת' אותך מכל הנכסים...

ב. דבר נפלא אמרו, כי לא מצינו בתורה בשום מקום את הלשון 'בעל הבית', כי אם במקום אחד והוא בפרשת משפטים, שם נאמר (כב ז) 'ונקרב בעל הבית אל האלהים אם לא שלח ידו במלאכת רעהו', ובאמת 'בעל הבית' זה אינו כי אם שומר (שנגב הפקדון שהיה אצלו), ללמד על כל אותם הסבורים שהם בעלי-בתים... דעו, כי אין הממון

ויגיעות גדולות, עם כל זה לא יחשוב האדם כי הפעולות והתאמצות שלו עשה לו את החיל הזה, כי לא בכח יגבר איש (שמואל א' ב ט), רק לה' התשועה כי הכל בהשגחת הבורא ב"ה, זה ישפיל זה ירים' (תהילים עה ח).

ו'מבשרי אחוזה', שהרי עיקר פעולות האדם ומעשיו הם באבריו החיצוניים, בידיו רגליו ובפיו, ובהם ניכר חיותו בגלוי, אמנם פשיטא ואין צריך לומר, כי אין בידיים וברגליים ובפה חיות עצמית, אלא הלב השוכן בהסתר הוא המחיה את כל אברי האדם. ואין זה אלא כמשל על כל פעולות האדם שנדמה שיש בו רוח חיים, הוא המדבר והוא העושה, אך כאמת הכל תלוי ב'לב' - הוא הקב"ה שהוא ליבן של ישראל, וכדכתיב (תהילים עג כו) 'צור לבבי וחלקי אלוקים לעולם' (וכדאיתא במד"ר כאן לג ג ובוה"ק בפרשתן קכח:), שהוא נותן לו עצה לדבר בפיו ולעשות בכסף וזוהב' בידיו וברגליו.

זעפי"ז יתפרש לשון הכתוב, דהכי קאמר ויקחו לי תרומה - שכל ה'התרוממות' והרמת קרנו בפרנסה ובשאר עניינים תקחו לי, לייחס אותה הצלחה אל הקב"ה, ולדעת שהכל מאתו ית' ולא ממעשי בני אדם. וראיה לדבר היא מאת כל איש אשר ידבנו לבו,

וזהו יסוד נתינת צדקה, שתבוא מתוך אמונה והכרה שאינו 'נותן' משלו, אלא הרי הוא כשומר הנותן את ה'פקדון' שהופקד אצלו למי שיאמר 'בעל הבית' לתת לו. וכדאיתא במשנה (אבות ג ז) 'רבי אלעזר איש ברתותא אומר תן לו משלו שאתה ושלך שלו, וכן הוא אומר (ד"ה א' כט יד) כי ממך הכל ומידך נתנו לך'. ואין להקב"ה חפץ בתרומה למשכן או בנתינת צדקה כשהיא באה מתוך ההרגשה שהוא 'הפסיד או ויתר' משלו, ומי ידמה לו... אלא שיתנו מתוך אמונה טהורה ש'מידך נתנו לך', ומתוך נדיבות הלב^ג. ומעתה יתבארו כל הדקדוקים, בתחילה כתיב 'ויקחו לי תרומה', ולא 'ויתנו' תרומה, כי אכן אין האדם 'נותן' משל עצמו כלום, והמשיך לומר ממי תקחו - דייקא מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי, כלומר מאלו שיודעים ש'התרומה' היתה מכבר 'תרומתי' - של השי"ת, כי לו כל הארץ, ולא מאלו שנדמה להם שהם נתנו את התרומה^ד.

וכך ביאר הרה"ק האמרי נועם' זי"ע (אות כ) בדרך הרמוז, שבא הכתוב לומר כלפי 'אותן האנשים אשר השי"ת הרים קרנם בכל מיני טובות בהשפעות עושר וכבוד, שהגם שהאדם עשה לזה פעולות רבות

שלכם אלא לי הכסף ולי הזהב נאום ה'" (חגי ב ח), ואינכם אלא שומרים עליו... ואם ירצה 'בעל הבית' האמיתי הרי ברגע אחד יכול לקחת את ה'פקדון' כי ה' מוריש ומעשיר...

ג. ובהאי עניינא, הרה"ק ה'תפארת שמואל' מאלכסנדר זי"ע מביא בשם הרה"ק רבי יעקב דוד מאמשינוב זי"ע על מה שכתב רש"י ויקחו לי תרומה - 'לי לשמי, יפרישו לי מממונם נדבה', שנרמז בדברי רש"י, שאם אדם עוסק במשא ומתן, ובאמצע פורש והולך לעבוד את ה' הרי הוא מפריש מממונו נדבה לה'. ומבאר ה'תפארת שמואל' [שאינו כוונתו כפשוטו להפסיק באמצע המסחר... אלא] 'שאם יודע במסחרו שכל תהלוכותיו הוא מצידו ית"ש, כי הוא הנותן לו כח לעשות חיל, ועוסק באמונה, זו היא נדבה לה'.

ד. ביסוד הדברים ביאר גם הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל (דרש משה תזריע עמ' פז) מה שנראה לכאורה כמילתא דתמיהא בסדר המקראות שנאמרו בריש הפרשה, כי מתחילה נאמר באריכות 'ויקחו לי תרומה', וממשיך הכתוב לפרט וזאת התרומה אשר תיקחו מאיתם, ורק לבסוף (פסוק ח) נכתב 'ההסבר' לאיזה צורך נועדו התרומות 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם', ולכאורה היה מן הראוי להודיע תחילה על עשיית המשכן ואח"כ לפרט אלו דברים נצרכים לבנייתו ולהקמתו כגון זהב כסף ונחושת וכו', וממה שהקדים בקשת התרומה תחילה נראה כאילו יש כאן ענין ב'תרומה' ובנדבה בפני עצמה בלא שייכות לעשיית המשכן, והוא תמוה.

אלא, כי יסוד האמונה לדעת שהכל של הקב"ה והוא 'אדון הכל' עלינו ועל כל אשר לנו, ואין להקב"ה חפץ בנתינה הבאה מתוך הרגשה כי הוא הנותן נדבה, אלא רק אם באה מתוך ההכרה הברורה אשר לו הכסף ולו הזהב. ועל כן אילו היה נכתב תחילה 'ועשו לי מקדש', היה מקום לטעות ולחשוב שהקב"ה זקוק לנדבה לצורך בניית המשכן, והאמת שאין לו שום צורך בנתינה כזאת, על כן הקדים לבקש 'ויקחו לי תרומה', בלא להסביר מה צורך יש בדבר, אלא שיתנו את כספם וממונם כי כן ציוה המלך שהוא אדון הכל, והנותן מבלי לדעת על מה ולמה נצרך לזה מבקש הכסף הרי זה מראה על הרגשתו שאינו אלא 'שומר' על המעות, ורק לאחר מכן ניתן כבר 'לגלות' את התכלית בדבר שהוא לעשות את המשכן.

באר הפרשה - פרשת תרומה

בהם אדר, שנאמר (תהלים צג ד) אדיר במרום ה', וברש"י, 'אדר - לשון חזק'. ומבאר הר"ק ה'שפת אמת' ז"ע (לר"ח אדר בר"ה ר"ח) שהרוצה שיתקיימו כל נכסיו - הרוחניים והגשמיים יטע בהם אדר - לשון חזק, כלומר, שבכל עת יחזק את עצמו לדעת שאדיר במרום ה', להבין ולהשכיל שכל קורותיו מאת ה' הם, או ישכיל ויצליח בכל אשר יפנה.

מעין הדברים פירש גם הר"ק ה'בני יששכר' ז"ע (מאמרי חודש כסליו, מאמר ד אות פג) וז"ל, וזהו שרמזו 'הרוצה שיתקיימו נכסיו יטע בהן אדר', היינו יטע וישים בתוך נכסיו השכל (ר"ל, הלימוד) הנשמע מן חדש אדר',

שכמו ש'כל איש', מעשיו ותנועותיו ועסקיו אינם אלא מאשר ידבנו לבו, כפי נדבת הלב המחלק מזון וחיות לכל האברים, ואף שאינו נראה בגלוי, כך תקחו את תרומתי - שתלמדו להבין שהכל תלוי בהקב"ה שהוא 'ליבן' של ישראל, ואותה התרוממות אינה שלכם ומכוחם ח"ו, אלא היא תרומתי, שאני אני הוא שמרוםם ומשפיע לכם את הברכה וההצלחה".

באמת אמרו, כי האמונה השלימה שכל הצלחתו היא רק בידי שמים ומאשר נגזר עליו היא היא 'סוד' ההצלחה, והיא ה'שמירה' לבל ימוטו רגליו ח"ו. וכראייתא בגמרא (ביצה טו:) 'הרוצה שיתקיימו נכסיו יטע

ה. והגם שבוודאי מחובת האדם לעשות השתדלות, אך עליו לדעת שאותם מעשים ופעולות אינם עושים כלום, ואינו אלא 'ממלא חובתו' בזה, ואין מצב הפרנסה או שאר ענינים תלויים בהם כלל וכלל. ויתבאר ביותר בדרך משל על דרך הנהוג לערוך 'שפיל' (הצגה), פעמים שיש באותו שפיל 'מושקה' - אברך המתחזה כמושקה מהעיררה, והנה עיקר עיסוקו של מושקה, שהוא שוכר קרעטשמע (אכסניא ובית מרוח) מה'פריץ'... ובוודאי 'בשעת מעשה' מתנהג האברך כאותו 'מושקה' בכל פרטיה ודקדוקיה, בכל כוחו ונפשו, אבל, הגע בעצמך, אילו יגש אחד מהמשתתפים וישאל את 'מושקה' בתמימות מתי פותחים הקרעטשמע... יענה לו מושקה, וכי אכן נראה לך כי מושקה אנכי, לא מושקה ולא בן מושקה, בעוד שעתיים נגמר ה'שפיל' והנני שב לאיתני - להיות אברך מן השורה כמוני כמוך. ואף שבאותה שעה הוא עושה את תפקידו נאמנה בכל הרמ"ח והשס"ה, אך בד בבד הנו יודע היטב שאין זה אלא שפיל... כיו"ב היא חובת ההשתדלות לפרנסה ולשאר צרכי העולם, כי הגם שעל האדם לעשות השתדלות באמת מבלי לזלזל ולהשתמט - כאילו אכן הפרנסה תלויה בהשתדלות זו, אך בד בבד יכיר וידע בבירור שאין זה אלא 'שפיל'... הכל כבר נקבע ונקצב ממעל, אלא שרצונו ית' שנשחק ב'שפיל'... כי כך עלה ברצונו הפשוט.

הגדרה נפלאה שמעתי בשם הגאון הצדיק הנודע רבי צבי מאיר זילבערבערג שליט"א, דלכאורה צ"ב, שהרי ה'השתדלות' מצוה היא, היאך שייך לעשותה בקרירות, בשעה שידענו מפי ספרים וסופרים שקיום המצוות צריך להיעשות באש קודש, אלא הביאור הוא שכך היא צורתה של המצווה לעשות את ההשתדלות בקרירות - כמו שהתפילין מרובעות ושחורות, אורך הלולב ד' טפחים, את המזוזה קובעים בימין, כך את ההשתדלות עושים בקרירות, וממילא יש להיות פייערדיג (לגשת באש להבה) לעשות ההשתדלות בקרירות.

ושמעתי דבר נחמד מרב חשוב גדול בישראל בארה"ב העוסק רבות בסיוע ועזר בענייני רפואה לאחינו בני ישראל, כי פעם עבר אחד ממכריו 'התקף לב' (הארץ אטאקע), אנשי הצלה אשר חשו במהרה להצלתו, בדקו בידו את ה'דופק', נענה ה'חולה' הרי לקיתי בלב, ומדוע תבדקוני בידי הבריאה, ענו לו חכמי הרפואה, אכן כן הוא כדברך, אלא שאם רוצים לדעת מצב הלב הרי תחילה וראש יש לבדוק את היד. עפ"ז פירש במאמר הכתוב בפרשתו (כה ב) 'מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי', אם רוצים לדעת עד כמה 'ידבנו לבו' הדרך היא ע"י תקחו את תרומתי - עד כמה נדיב הוא בידו.

אף אנו נענה ונאמר לענין האמונה, בידו של האדם - כפי התעסקותו ב'מעשי ידים' לצורך פרנסה, כך נראה את הנעשה בראשו ובמוחו של האדם, האם בלבו ומוחו הוא מבין שאין ידיו אלא שלוחי המקום להביא לו טרפו, או ח"ו להיפך.

בדרך צחות אמרו כי רק אצל חמור נאמר 'רובץ תחת משאו' (כג ה)... אבל עלינו לקיים בעצמנו 'מותר האדם מן הבהמה', להיות 'כבני אדם ולא כחמורים' - לא ליפול ולהישבר ולרובץ תחת המשאות, אלא לזקוף ראש באמונה בא-ל חי, ולהשליך על ה' יהבנו...

ו. הנה נפתחו שערי השמחה, וכמו שאמרו חז"ל (תענית כט.) 'משנכנס אדר מרבין בשמחה', והוכיחו הרבה מן הפוסקים (או"ח סי' תרצ"ז) ממה שאמרו (מגילה ו:) 'אין בין אדר הראשון לאדר השני אלא קריאת המגילה ומתנות לאביונים',

השמים לא יכלכלוהו ומה בצע בבנות בית. אך ענין המכוון הוא, כל אחד מישראל נתן נדבתו באהבה רבה, ויראת שמים, ורצון לבו, ומדות אלה היראה ואהבה והרצון, הוא המובחר שבכל מדות האדם, והוא כל הקדושה שבתוך איש הישראלי, וידוע כי בהיות אדם מקדש עצמו במדות אלה ממשיך בזה על עצמו השראת שכינה, כי השי"ת אוהב מדות אלה, ובכל מקום אשר נמצאים שם אלה, כביכול מצמצם עצמו ושורה שם. אך אינו דומה קדושת איש אחד לקדושת צירוף אנשים רבים לענין המשכת השראת שכינה כנודע (ע' אבות פ"ג מ"ז). ולכן צוה ה' שכל אחד מישראל יתן נדבתו, ונתנו כל אחד מהם באהבה רבה היותר אפשרית, ומנדבות האלה נבנה הבית, נמצא נצטרף שם קדושת כלל ישראל ביחד, ונמשך ממילא עי"ז בבית המקדש השראת שכינה באופן היותר נאות שראוי להמשיך לצירוף קדושת כלל ישראל.

על פי זה מבאר בלשון הכתוב (שה"ש ג ט-י) 'אפריון עשה לו המלך שלמה מעצי הלבנון, עמודיו עשה כסף רפידתו זהב מרכבו ארגמן תוכו רצוף אהבה

כי העוסק בסחורה ובנכסים ויאמר כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה, כי היה הדבר בטבע שבחירתי במסחר פלוני ובמקום פלוני הנה לא יתקיימו נכסיו, אבל אם ישים אל לבו כי השגחת השי"ת מלוכש בטבע, והוא המסבב לדבר הזה כעין המעשה החדש אדר, הנה יתקיימו נכסיו. עכ"ל. ובוה מבאר מה שהביאו בגמ' בראיה את הפסוק 'אדיר במרום ה'', שכידוע שם 'אלוקים' מורה על הנהגת הטבע, ואילו שם הוי"ה מורה על השגחתו הפרטית של הקב"ה שהוא מהווה כל ההוויות, והוא שאמרו הכתוב 'אדיר במרום הוי"ה', שהשי"ת הוא מנהל את העולם בהשגחתו הפרטית כרצונו ית', וכשיתבונן שאדיר במרום ה' יזכה שיתקיימו כל נכסיו.

ידבנו לבו - השראת השכינה על ידי נדיבות הלב, ומעלת הרצון וההשתוקקות

בפרשתן (כה ח), 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם', הרה"ק ה'ערבי נחל' זי"ע מביא מדברי ה'אלשיך' הק' בזה"ל, כי יש לתמוה בענין עשיית בית המקדש לשכון שם שכינתו ית"ש, הלא השמים ושמי

שמלבד חילוק זה אין כלל בין שני האדרים, ומעלת שניהם שווה להרבות בשמחה, וכן לכל ענייני החודש. וכן מצינו להרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע שכתב בסוף 'תשובה' (ח"מ כ) כאור בוקר ליום ג' שנכפל בו כי טוב א' דראש חודש אדר ראשון שמרבין בו שמחה תקפ"ט (כמו שחל בשנה זו).

בדרך צחות אמרו לבאר מדוע הוסיפו חכמים בשנת העיבור חודש נוסף דווקא לחודש אדר, וכדאיתא בגמ' (סנהדרין יב). אין מעברין אלא אדר, ולא תיקנו שיהא ב' חודשי שבט וכיו"ב, אלא שענינו הרואות מדרך הבריות, שכאשר האדם שמח וטוב לב הרי הוא מצרף גם אחרים שישמחו עמו, וכמו זה שרוקד ויוצא במחולות שקורא הוא לאחרים שאף הם 'יכנסו' לתוך המחול... על כן חודש אדר שכולו שמחה וששון ליהודים, מבואר ועד צאתו הוא 'קורא' לחודש נוסף שיתחבר לתוך השמחה הגדולה...

ומאחר שזכינו לשישים ימים בהם מרבין בשמחה (א' דר"ח אדר ראשון, ול' ימי אדר א', וכ"ט ימי חודש אדר ב'), אזי ממילא העצבות בטלה בשישים... ואנו אין לנו אלא 'להיכנס' אף אנו לתוך השמחה, וכמו שכתב הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (ליקוטים ר"ח אדר) לבאר הלשון 'משנכנס אדר מרבין בשמחה' ולא אמר 'משהגיע או משבא אדר, אלא פירוש נכנס - בגוף האדם, משנכנס האדר בגופו של אדם אז מרבין בשמחה, ולמדנו כי צריך להכניס את ה'אדר' ולחיות אותו בכל ימי החודש, ואז נזכה להרבות בשמחה.

ז. מעשה באיש שבימים מקדם (לפני המלחמה) לא היה שומר תורה ומצוות, באמצע המלחמה כשנקלע לעת צרה וצוקה קיבל על עצמו שאם יינצל ונפשו תנתן לו לשלל, יתחיל להניח בכל יום תפילין (בעת המלחמה לא היו לו תפילין כלל). ואכן בניסי ניסים נשאר הלה שריד יחידי מכל מחנהו. ביום 'שחרורם' נלחמו צבא ארה"ב בחיילי האויב ימ"ש, ובתוך הקרב נפל 'פגז' על ידו השמאלית והיא נקטעה... אחר זמן כשהגיע היהודי לחוף מבטחים בארה"ב נכנס אל הרה"ק ריי"צ מליובאוויטש זי"ע ושטח את תמיהתו, וכי בדיוק יד זו שעליה הייתי אמור לקיים הבטחתי ולהניח עליה תפילין היא נפלה, ענהו הריי"צ, אם היתה ירך נשאת היית יכול לחשוב שהקב"ה נצרך להנחת תפילין שלך, וזה אינו - כי אין הקב"ה צריך לפעולות גשמיות בקיום המצוה כי אם בטהרת והתעוררות הלב בעת קיום המצוה, וזה יש בידך לעשות גם כאשר אין לך יד...

באר הפרשה - פרשת תרומה

מבנות ירושלים, שהכוונה היא בלשון תימה, וכלומר, שהפסוק מתמה ואומר, וכי אפריון עשה לו המלך שלמה [הרומז על הקב"ה, מלך שהשלום שלו] מעצי הלבנון ומעמודי כסף וזהב וארגמן, והרי מה בצע לו להקב"ה בעצים ובכסף וזהב, אלא תוכו רצוף אהבה מבנות ירושלים שהוא כינוי לישראל, 'ור"ל כי חיצוניות הדבר באמת מה בצע בו, אבל בפנימותו רצוף, ר"ל נצטרף אהבה וקדושת כל איש ואיש מישראל, וכאן

נמצא כאן היה קדושת כל ישראל ביחד, לכן שם השראת שכינה וכאמור'.

ונמצינו למדים כי עיקר חפצו של הקב"ה הוא במידת הרצון וההשתוקקות¹ לעבודתו ית"ש, ולייחד

לבבנו לאהבה וליראה את שמו ית', וכבר אמר קרא (משלי כג כו) 'תנה בני לבך לי', כי הלב הוא 'בית מדור' לשכינה באדם, והוא המקום אשר דרכו קרוב האדם

ח. וכך שמעתי לבאר בפסוק (תהלים קיח יט-כ) 'פתחו לי שערי צדק אבא בם אודה י-ה, זה השער לה' צדיקים יבאו בו', שכך עונים למי שבא ונוקש על השער והדלת ברצותו להתקרב אל ה', כי אכן זה השער – עצם הנקישה, החיפוש וההשתוקקות שם הוא ה'שער', אם הנך עומד שם, הרי שהגעת למקום הראוי והנכון בשער לה'.

הרב החסיד רבי מנחם מענדל פוטערפאס מחשובי חסידי ליובאוויטש זצ"ל סיפר פעם באמצע 'התוועדות' חסידים – על אחד מחסידי חב"ד שהוגלה לסיביר הרחוקה על 'עוון' הרבצת תורה לתלמידי תשב"ר – מקום 'גלותו' היה במקום נידח מאד (בהרים היותר גבוהים בסיביר) מקום אשר בימות החורף אין מאיר אור השמש למשך כמה חדשים ברציפות. החסיד קיבל שם איזו ביקתה עלובה לדור בה, בלא שום ספרים או שאר חפצי קדושה, ומה מאד נשבר לבו בקרבו על מצבו, ויבוא יום השבת קודש ועדיין לא מצא החסיד מרגוע לנפשו. בשבת אחר הצהריים (רק על פי השעון היה בידו לידע כי שבת היום, שהרי לא היו שם לא זריחה ולא שקיעה) יצא אל מחוץ לביתו, ולפליאתו הוא שומע קול שירה בערגה והשתפכות הנפש (מאחר שבמקום ההוא לא גדלים עצים מרוב הקור והקרח לכן נשמע שם ה'קול' למרחקים אדירים). הלך החסיד אחר הקול עד שהגיע לביקתה ונדהם לראות יהודי מגודל שיער היושב אחוז שרעפים, ושר 'ידיד נפש' בכיסופין וגעגועים עזים לאביו שבשמים, אותו יהודי לא הבחין כלל בכניסת זה החסיד, אף כשהתיישב לצדו וזימר יחד עמו 'ידיד נפש אב הרחמן... נפשי חולת אהבתך'...

כעבור שעה ושעתיים סיימו שירתם, פקח המשורר את עיניו וראה למול עיניו יהודי הדור בצורתו. בשמחה רבה קיבלו באהבה וחיבה יתירה, ויאמר, זה לי עשרים שנה אשר הוגלתי הנה, ומאז לא ראו עיני צורת יהודי, תפילין לא הנחתי, בטלית לא התעטפתי, בצל סוכה לא ישבתי וקול שופר לא שמעתי, והנה עתה שלח לי ה' יהודי הדור כמוך, מה רבה שמחתי על כך, עתה הגידה נא לי, האם הבאת הנה איזה חפץ של מצווה או תשמישי קדושה, ענהו החסיד, רק תפילין של יד הצלחתי להציל לנפשי, כי את ה'של ראש' לקחו ממני הרשעים בכניסתי לכאן, (רק השל יד היתה מוחבאת היטיב תחת בית ידי) ואתנה לך להניחם למחרת השבת, כל הלילה התרגש היהודי, ובהשתוקקות עצומה המתין ל'יום' הממשמש ובא, כדי שיוכל לקיים מצווה שזה לו כבר עשרים שנה שלא קיימה, ויהי למחרת בהיות הבוקר ובהתלהבות עצומה בירך 'אשר קדשנו במצוותיו וציוונו' והניח התפילין, וקרא קריאת שמע ויצתה נשמתו באחד...

נענה רבי מענדל ואמר, כל אחד מהיושבים כאן (בהתוועדות) ישאל את עצמו, היאך הייתי נראה אילו הייתי יושב 'עשרים שנה' בלא שום אפשרות לקיים אפילו אחת ממצוות ה', האם גם אז הייתי מזמר 'ידיד נפש' בהשתפכות הנפש בכיסופים וגעגועים לבורא עולם... או שכבר הייתי שוכח... לכל הפחות, עתה שיש לנו כל, והננו יושבים בהתוועדות רבתי ודאי נרים קול זעקה מקירות לבנו 'ידיד נפש אב הרחמן משוך עבדך אל רצונך'...

ט. הרה"ק משינאווא זי"ע מפרש בלשון הכתוב (כה ב) 'ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי', כי 'תרומה' הוא מלשון הפרשה, ובא הכתוב לומר 'ויקחו לי תרומה' – ר"ל, שיקחו בני ישראל את עצמם להיות מופרשים לי, וממשיך הכתוב ללמדנו כיצד יעשה כן והרי חומר הגוף מעכב, תקחו מוסר ודעת מאת כל איש אשר ידבנו לבו – 'כגון מי שמתאוה לממון לצבור הון ועושר לא ינוח ולא ישקוט יומם ולילה מלעסוק במשא ומתן ומלאכה ולעבור ימים ונהרות, מכניס את עצמו בסכנת נפשות, כדי להשיג תאוותו המדומה שאינו אלא לשעה וכחלום יעוף, בפרט עבודתי צריך להיות בחשק גדול שלא יבטל אתכם שום מניעה שבעולם מעבודתי במסירות

נפש ממש' (דברי יחזקאל ד"ה ויקחו, ועיי' בתפארת שלמה כע"ז).

(תו"מ ד"ה אשר ידבנו) על הפסוק (כה ב) 'אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי, וז"ל, יראה דרומנו לנו, מי שידבנו לבו ולא ימצא די ידו, כגון הנשיאים שרצו בנדבת לבם ליתן אבני שהם ומילואים ולא מצאו די ידם והמציא הקב"ה להם ע"י עננים בלקיטת מן, כפירוש רש"י בפסוק 'והנשיאים הביאו', והיינו דרמו כאן איש אשר ידבנו לבו ולא יכול ליתן תקחו את תרומתי, כי אני אומין לו בנדבת לבו. עכ"ל. (כלומר, בפשטות טובא בכל מפרשי התורה, שהם נתעצלו מהביא נדבת המשכן, ואילו החת"ם מחדש כאן,

אצל הקב"ה, כראיתא בזוהר הקדוש (זו"ח רות צו): אמר רבי נחמיה בן הקנה לחכמים, בני, אין קרוב לפני המקום בלבו של האדם, וניחא קמיה יותר מכל קרבנות ועולות, וכתוב (תהלים עג כו) 'צור לבבי וחלקי אלוקים לעולם', והיינו שהקב"ה נקרא חלקי וצורי על ידי לבבי.

בא וראה עד כמה יקר בעיני ה' כשאדם רוצה ומשתוקק לעבדו ית', והוא מסייע בידו למלאות תשוקת לבבו הטוב", וכמו שכתב הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע

ביסוד זה ביאר הרה"ק ה'קדושת ציון' זי"ע את הפסוק בפרשתו (כה ל) 'והקמות את המשכן' - שיש לאדם להקים משכן שלו ולהתעלות ברוחניות כמשפטו, 'אשר הראית בהר' - כמו שהנך רואה את תחבולות היצה"ר הדומה ל'הר' אשר יעשה כל טצדקי כדי להכשיל בני אדם, כיו"ב אתה עשה כל טצדקי בנוגע לצורך דברים שבקדושה.

וכך אמר אחד מצדיקי דורנו שליט"א, כששאל אחד מתלמידי ישיבתו, האם הנך משתתף בתפילת שחרית בישיבה, או שהנך מתפלל בשעה החמישית... אמר לו הבחור, הנני מקוה להשתדל לבוא ממחר לשחרית, אמר לו הרבי, לקוות - תקווה ותצפה לביאת המשיח, להשתדל - תשתדל בענייני הפרנסה, ולשחרית בישיבה בוא תבוא.

כדברים הללו כתב גם הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (תו"מ כי תצא ד"ה או יאמר, ובפרשת ויתרו ד"ה וישמע יתרו (ג) בסוגריים) וביאר בזה את הכתוב (תהלים קיט צח) 'מאויבי תחכמני מצותיך כי לעולם היא לי' - וז"ל, היינו כי 'לעולם' היא לי המצוה, וא"כ ק"ו, אם להנאה מועטת אשר בן שעה היתה וכן שעה עוברת יחזיק במעוזו ובכוחו לעשותו, מכש"כ מצוה שהיא לו לעולם, עכ"ל.

י. פעם שפך אחד מחסידי הרה"ק ה'נתיבות שלום' זי"ע את מר לבו לפני רבו, רבי, מלא הנני בשאיפות ורצונות טובים מכף רגל ועד ראש - ללמוד ולהתפלל, אבל, תמיד הם נשארים בגדר 'רצונות' בלבד, ואין הדבר עולה בידי, חוששני שעל מצבת קברי יחקקו 'כאן נטמן בעל השאיפות' (שלא עלה בידו להגשים את שאיפותיו). נענה ה'נתיבות שלום' ואמר, אם אמצא לנגד עיני בעודי מהלך בבית החיים מצבה אשר נכתב עליה 'פה נטמן בעל השאיפות' מיד אעמוד שם לומר כמה פרקי תהילים... וכי קלה היא בעיניך להיות 'בעל השאיפות', 'הלא זה כל האדם' - להשתוקק ולחפוץ לעשות רצון קונו באהבה.

יא. איתא במדרש (ויק"ר שמיני יב א) מעשה באדם אחד ששתה ושתה יין ושכר לשכרה עד בלי די... עד שמכר כלי ביתו בעבור קניית ה'משקה', כראות בניו את מצבו של אביהם, נענו ואמרו 'אין אבינו משאיר לירושתנו אפילו שווה פרוטה'. נתחכמו הבנים, והשקו את האב עד הגיעו לשכרותו של לוט, ואז תפסוהו והניחוהו בבית העלמין - כדי שיתפקח שם משכרותו, וכשיקוץ משנתו לא ידע מי הביאו הלום, יתחרט על שתייתו המופרזת, והכל יבוא על מקומו בשלום. מה עשה הקב"ה, שלח בסמוך לבית העלמין כמה סוחרי יין עם חמורים טעונים יין לרחצה, לפתע שמעו הסוחרים קול אנגריא - קול מלחמה, על כן השאירו את החמורים הטעונים בבית העלמין, וברחו משם כל עוד נשמתם באפם, ועדיין היה השיכור הלז ישן את שנתו העמוקה מן היין. אחר זמן הקיץ האיש והנה רואה מעל ראשו נוד יין, לא חשב רבות מי הוא ומי שם את היין - אלא קם מקומו התיר את הנוד וחזר לשכב על הארץ כשפי הברזא בתוך פיו, ומנטפת טיפין טיפין - יין לתוך פיו, בלא שום טירחה כלל וכלל.

כעבור ג' ימים, אמרו הבנים לעצמם וכי כך אנו נוהגין עם אבינו, הבה נלך ונראה מה מצבו. מה מאד נבהלו ונשתוממו לראות את אביהם שוכב ושותה... ושותה... נענו הבנים ואמרו אף כאן לא עזב אותך ה', עשו ביניהם תקנה שמהיום והלאה כל יום ישקה אחד מהבנים את אביהם יין.

ממעשה זה למדנו עד כמה גדול כוחו של רצון, כי כמה ניסים ונפלאות נעשו לו לאותו שיכור - שלפי הנראה מדברי המדרש לא היה ידוע כאחד מ'צדיקי הדור', ומן השמים נסתבב שישמעו קול הנראה כקול מלחמה, ואף השאירו את החביות בבית הקברות, אם כן קל וחומר שלא ימנע ה' את הטוב לכל הרוצים לילך בדרך הטוב והישר.

באר הפרשה - פרשת תרומה

שאדרבה לגודל השתוקקותם הזמין להם הקב"ה מן השמים מה שלא היו יכולים להביא בכוחות עצמם)²¹.

מצינו בדברי הגה"ק הרמ"ע מפאנו זי"ע (עשרה מאמרות, חיקור דין פ"ב) המבאר מה שמצינו בגמ' (ע"ז ג): שהקב"ה יושב בכל יום ומשחק עם לוייתן שנאמר (תהלים קד כו) 'לוייתן זה יצרת לשחק בו', שהכוונה היא שהקב"ה מצרף מחשבה טובה למעשה, ומשלם שכר טוב לאותם המתאווים לעשות רצונו אעפ"י שלא נגמרה מלאכתם מחמת שלא היה בידם, וזהו ענין 'סעודת לוייתן' מלשון 'לוייה', שהקב"ה מחבר ומצרף (כבן 'לוייה') אותם המחשבות הטובות למעשים, והם 'מתערנים באותם מצוות ובשכרם' (כאילו עשאים בפועל), ובאותה שעה 'ישמח ישראל בעושייו', וכל כך תגבר השמחה עד שהקב"ה עצמו עוז וחדוה לפניו, וזה רמזו חז"ל באומרם שהוא 'משחק עם לוייתן'.

ויקחו לי תרומה - ארוממן אלוקי המלך

בפרשתן (כה ב), 'ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי', ומבאר 'השרף' ממוגלניצא זי"ע, שהקב"ה מבקש מהאדם שיעבוד אותו ית' ויקיים את מצוות התורה, ועל ידיהם כביכול 'רים' את הבורא ית', וזהו ויקחו לי תרומה, מלשון 'הרמה' - שירוממו אותו, ובלומה, שעל כל יחיד ויחיד להכיר בדבר - שעבודתו הפשוטה בוקעת רקיעים ועולה מעלה מעלה. שמא תאמר 'איך יוכל אדם כמוני שיעלה את השי"ת כביכול', לזה אמר הכתוב, מאת כל איש אשר ידבנו לבו, כי הבורא ית"ש הוא צופה ומביט עד סוף כל הדורות, וראה את כל הדורות העתידים לבראן, וכן ראה כל איש ואיש בפרשות, וגם ראה את הדורות הללו, ואף על פי כן 'נדב לבו' לברוא אותם, כי חפץ הוא בעבודתם²², והרי שהגם שלפניו נגלו כל תעלומות

יב. וכה כתב הגה"ק רבי הלל מקאלאמיי זי"ע (משכיל אל דל ח"ג כלל א פרט ד), שהנה נאמר בריש פרשתן 'דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי', והרי שבתחילה נקראת התרומה על שם ישראל, ויקחו לי תרומה, ואילו לבסוף כתיב תקחו את תרומתי, אלא שהקב"ה בוחן כליות ולב, וכאשר רואה גודל נדיבות לב האדם להביא תרומתו, ומכיר שאם היה ביכולתו הרי היה נותן בכפליים, אזי הקב"ה שולח ברכה במעט שהביא כמו שהיה ברצונו הטוב, וזה הברכה נקרא תרומת ה', כי לא היתה משל הנותן אלא מברכת ה'. ומוסיף לכתוב דברים המחיים את הנפש, וזה לשונו בארוכה, נראה לי להוסיף על דרך זה ולפרש הפסוק הזה על כלל קיומיה של תורה, ויהיה בזה נחמה ונחת ושעשוע לעם ה' המשתוקקים וחפצים לעשות רצונו, כי הנה איתא (עיי' זוה"ק פר' קרח דף קעט) על פסוק 'ויקחו לי תרומה', תרומה היא אותיות תורה מ' לרמז לתורה שנתנה במ' יום. ועם דברים הנ"ל שיש כמה וכמה נפשות טהורים שכל חשקתם וכל תפילתם כל ימי חייהם הוא רק צמאה לך נפשי כמה לך בשרי, האר עיני בתורתך, אחלי יכוני דרכי, גל עיני ואביטה נפלאות, ולבי ובשרי ירננו אל קל חי, אבל יש הרבה שאין לאל ידם להוציא מחשבתם הטהורה אל הפועל, ועבור כן כל ימי עני רעים, על כן באתה התורה לבשרם ואמר 'דבר אל בני ישראל', דבר לשון פיוס כמו 'דברו על לב ירושלים' (ישעי"א מ ב), לומר אתם בני קל חי, עם ה', צאן קדשים, הרוצים למסור נפשם וגופם עבור אהבת תורתו וקיום מצותיו הנעימים באמת ובתמים, מנעי קולך מבכי ועיניך מדמעה ויש תקוה לאחרייתך וכו', כי באמת אני אני הוא הבוחן לבבות הצועקים ובוכים אלי ממעמקים ובמסתרים, רצוננו לעשות רצונך, על כן הבטחתי עליכם, אם 'ויקחו לי תרומה' שתהיו חפצים בקיום תורתך לשמה, כפירש"י לי לשמי, אזי לא לבד אותו קיומה של תורה שאתם קיימתם בפועל שמור לכם ליום הגמול לקבל עבורו רב טוב הצפון, אלא 'מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי', אצורף אני לכם מחשבתכם הטהורה כאילו עשיתם כל אלה בפועל. עכ"ל.

יג. וכך ביאר הרה"ק הייטב לב' זי"ע (אות ד) בלישנא דקרא, ויקחו לי תרומה מאת כל הנבראים את איש, ר"ל, שהקב"ה חפץ ביותר בעבודת האדם יותר מכל הברואים, והטעם הוא כי אין להם בחירה, ואין מעשיהם מתוך רצון ונדיבות לב, ורק האדם עובד את השי"ת מתוך אשר ידבנו לבו, שיש לו 'בחירה' והיצר הרע עומד עליו, ומ"מ מתגבר בחזקה ברצונו הטוב לשמוע לקול ה'.

וכבר איתא ב'מדרש הגדול' בפרשתן על הפסוק האמור בעניין הארון (כה יא) 'וצפית אותו זהב טהור מבית ומחוץ תצפנו', וכי מאחר שהוא מצופה מבית ומחוץ 'עץ' (באמצעו) למה לי, לומר לך, אלמלא יצר הרע אין שבח לתלמידי חכמים, אלא שבחן שכובשין יצרן, וכן הוא אומר (משלי טז לב) 'ומושל ברוחו מלוכד עיר', ותנן איזהו גיבור הכובש את יצרו, עכ"ל.

עשה לי משכן וכו', אמר הקב"ה לא כשם שאתה סבור כך אני סבור, אלא עשרים קרש בצפון ועשרים בדרום ושמונה במערב, ולא עוד אלא שארד ואצמצם שכינתי בתוך אמה על אמה. עכ"ל.

ומבאר הרה"ק מראפשיץ זי"ע (זרע קודש ד"ה ועשו) עומק דברי המדרש, כי עצי שמים מרמזים על תשובה, כי 'שמים' הא מלשון שמות, וכבר אמרו (סוטה ג.) 'אין אדם חוטא אלא אם כן נכנסה בו רוח שמות', וכן אמרו (מכילתא ויקהל ח) שהוא 'לכפר על מעשה שמים', ונרמז בדבריהם כי 'שמים' הוא בגימטריא 'שמן' (359), הוא השמן הוא היצר הרע המסית ומדיח את האדם לחטוא, ומעתה יאמר האדם היאך יש בי כח לתקן עוונותי והרי אין קץ לסיגופים שאני זקוק להם לכפרת פשע, 'לזה אמר שאין השי"ת בא רק בכוחו של כל אחד ואחד^{טו}, וכן במתן תורה היה קול ה' בבח של כל אחד ואחד שהשי"ת אינו בא רק לפי כח האדם^{טז}.

ויודע הוא היטב מצבו של כל אחד ואחד בכל דור ודור, מכל מקום 'כי בי חשק' - רצונו ית' שגם שפל כמוני יעבוד אותו (שאל"כ הרי לא היה בורא את כל הברואים), וזהו תקחו את תרומתי 'תוכלו להרים אותי כביכול, כיון שרצוני היה לקבל נחת רוח גם מכם'^{טז}.

ודע שאין הקב"ה מבקש מהאדם עבודה עצומה אלא רק כפי כוחו, וכדאיתא במדרש (שמו"ר לד א) על הפסוק (כה י) 'ועשו ארון עצי שמים, וז"ל, אין הקב"ה בא בְּתַרְחוֹת עִם בְּרִיּוֹתָיו, לא בא על האדם אלא לפי כחו, אתה מוצא כשנתן הקב"ה את התורה לישראל אילו היה בא עליהם בחזק כוחו לא היו יכולין לעמוד וכו', אלא לא בא עליהם אלא לפי כוחם, שנאמר (תהילים כט ד) 'קול ה' בבח', בבחו אינו בא אלא בבח, לפי כחו של כל אחד ואחד. דבר אחר, בשעה שאמר הקב"ה למשה עשה לי משכן, התחיל מתמיה ואומר, כבודו של הקב"ה מלא עליונים ותחתונים והוא אומר

ושמעתי הוספה נפלאה מצדיק אחד, שזהו שאמרו (הובא ברש"י כה מ) 'נתקשה משה במעשה המנורה, שהרי המנורה היא מקשה זהב ללא כל עץ כלל וכלל, והוקשה לו היאך אפשר להעלות נחת רוח להקב"ה על ידי 'זהב' גרידא כשאר שם 'עץ' בחינת קושי והתאמצות ללחום נגד הרצונות הזרים...

והגם שזו עבודה קשה שבמקדש, מיהו שכרו יגדל מאד, וכפי שאמרו (אדר"ג ג ו) פעם אחת בצער ממאה פעמים שלא בצער, וכן מובא ב'ספר חסידים' (אות קנה) ומקבל שכר טוב מה שהאדם כופף את יצרו יותר ממאה מצות שאין יצרו מסיתו ותוקפו ודחקו עליה.

ורמז לה הרה"ק מלעכאוויטש זי"ע בלשון הכתוב בפרשתן (כה לו) 'מקשה אחת זהב טהור' - איין שווערע זאך איז אריינער גילדן, כלומר, מקשה אחת - דבר אחד הנעשה בקושי הרי הוא 'זהב טהור'... (כתבי הרמ"מ).

יד. ידוע מה דאיתא בזוה"ק (ז"ח טז) 'ישראל מפרנסים לאביהם שבשמים', וכתב הרה"ק ה'דברי ישראל' זי"ע (קדושים בהגה"ה) בשם זקינו הרה"ק מקאזמיר זי"ע כי הדברים חיים וקיימים ונאמנים עד עצם היום הזה אף בדור שפל כמונו, ומי שאומר שהיום אינו כן חס ושלום - הוא שוטה, כי צריך לידע שאנו קיום ה'חנות' של השי"ת, ובימים הקדמונים היה לו חנות גדול, והיה סוחר גדול, והיה לו פרנסה בריווח כביכול (והיינו בזמן שביהמ"ק היה קיים, והיה כהן בעבודתו ולוי בדוכנו, ואף לאחמ"כ עדיין היה העולם מלא בצדיקים), אבל גם היום אנחנו נותנים לו פרנסה, כי אם לא כן ממי הוא מתפרנס, וכי מבני ישמעאל ובני עשיו. רק העיקר לידע אז מען גיט איהם היינט גאר ווינציג צו לייזען (פי', שכהיום נותנים לו 'רווחים' קטנים מאד), אבל באמת גם היום אנו נותנים לו פרנסה - כי בשמים שוקלין לפי ערך הנשמה, לפי ערך הגלות, ולפי ערך הטרדה.

אמור מעתה, כשנבוא לחשב באיזה גלות וטרדה אנו שרויים בה אז נבין עד כמה עולה חשיבותנו למעלה לאין ערוך כלל וכלל, שכאשר ה'רווחים' מועטים הרי יש לכל פרוטה ופרוטה חיבה עזה ויתירה, כי הם מחיים את נפשו, וכך כביכול פרנסתו של הקב"ה היא רק מאותם 'פרוטות' שלנו...

טו. בפרשתן (כה ח-ט), 'ושכנתי בתוכם, ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן ואת כל כליו וכן תעשו', ומדייק הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל (דרש משה) שרק בהשראת השכינה של המשכן יש תנאי 'ככל אשר אני מראה אותך וגו' וכן תעשו', וכלומר שדייקא על ידי קיום כל המידות וציווים האמורים בפרשה אז יהיה השראת השכינה, 'אבל לגבי הקדושה שצריך לעשות בלבו ובביתו לחנך בניו ולכל הנהגה טובה, אין בזה כלל לכל אדם בשוה אלא כפי האופן שיכול להשפיע מצד מדותיו ומצד מדות וכשרונות הבנים והתלמידים, שהעיקר שיהיה לשם שמים ולקדושה על כל מה שיעשה שיהיה לתועלת לקרב לה' ולתורתו ולמצוותיו'. - בדבריו הללו שמענו הן חיזוק והן

ושכנתי בתוכם - יתקדש ותשרה עליו השכינה

בפרשתן (כה ח), 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם', כתב ה'אלשיך' הק' ושכנתי 'בתוכו' לא נאמר אלא 'בתוכם' - בתוך כל אחד ואחד. וכבר איתא במדרש (שמו"ר לג א) בריש פרשתן - 'אמר הקב"ה לישראל מכרתי לכם תורתך כביכול נמכרתי עמה, משל למלך שהיתה לו בת יחידה, בא אחד מן המלכים ונשאה, ביקש לילך עמה אל ארצו, אמר לו המלך, בתי שנתתי לך יחידית היא לפרוש ממני איני יכול, לומר לך אל תמלה איני יכול, אלא זו טובה עשה לי שבכל מקום שאתה הולך - עשה לי קיטון אחד שאדור אצלכם... כך אמר הקב"ה לישראל... בכל מקום שאתם הולכים בית אחד עשו לי שאדור בתוכו, שנאמר ועשו לי מקדש (ה'בית אהרן' ז"ע היה מצווה לאברכים לעסוק בדברי מדרש זה).

ובזה ביארו מה שאמרו (ילקוט פר' תרומה, מד"ר ויקרא פרשה י"ב) על הפסוק בפרשתן (כה ח) 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם' - כל מקום שנאמר 'לי' הרי

זה לעד ולעולמי עולמים. וצריך ביאור, וכי אכן היה המקדש 'לעולמי עולמים', והרי כהיום נחרב הבית ואין לנו לא קודש ולא מקדש. אלא ביארו בספרים (וכן אמר הרה"ק המהר"ד מבעלזא ז"ע) עפ"י דברי המדרש הנ"ל שהקב"ה מבקש מאתנו בכל מקום שאתם הולכים עשו לי קיטון אחד שאדור בתוכו - ו'אדור' זה שייך אף כהיום, על ידי שמקדש האדם את עצמו ב'מחשבה דיבור ומעשה' בכל אבריו וחושיו, בזה מכין הוא מקום בקרבו שישכון בו ה'".

ובזה מפרש המלבי"ם את דברי רש"י (פסוק ט) 'וכן תעשו - לדורות'. וק' כנ"ל, וכי המשכן היה לדורות והרי אינו קיים לדורות עולם. אלא ביארו בדברי ה'אלשיך' הנ"ל בתוכו לא נאמר, אלא בתוכם, בתוך כל אחד ואחד, וע"ז בא הציווי וכן תעשו לדורות, שכל איש מישראל, בכל דור ודור, יעשה 'מקדש' ומקום להשראת השכינה בתוכו ע"י שיקדש עצמו. וכל איש ישראל שייך בזו הקדושה, שהרי אמרה תורה ושכנתי בתוכם, והכל בכלל 'בתוכם' י".

תביעה. חיזוק למי שלבו שבור והוא נפול בקרבו - אי אפשר לי לעבוד ולעשות כפלוני וכאלמוני, תשובתו, מה לך עשות כמו אחרים, כל מגמתך לא תהא אלא לפעול כפי המוטל עליך, ובוה תשרה השכינה עליך לא פחות מפלוני בעבודותיו הגדולות, לאידך, תביעה יש כאן, א"א לאדם להיות מסתפק במועט... וכל עת יוסיף להתקדש על פי מידותיו הפרטיים ועל פי כוחו.

טז. חיזוק עצום כתב הרה"ק ה'תפארת שלמה' זי"ע (ד"ה והיו) על האמור בפרשתן (כה ט) 'והיו הכרובים פורשי כנפים למעלה', שהנה מובא בזה"ק (ח"ג נט). כי שלש פעמים ביום בשעה שהתפללו בני ישראל קיבלו הכרובים חיות ופרשו כנפיהם כלפי מעלה, ומבאר הרמז בזה בזה"ל, וגם היו מרמזים איך שלא יתייאר האדם את עצמו, על דרך שאמר הכתוב (ישעיה נו ג) 'ואל יאמר הסריס הן אני עץ יבש', שהראה לנו הקב"ה בכרובים שנעשו רוחניים ובעלי משכילים, וגם מבואר בזה"ק שהיו הכרובים אומרים שירות ותשבחות, וזה נותן כח. עכ"ל. וכלומר שאם 'דומם' כגוש זהב יכול להתעלות עד שיהא בו חיות, קל וחומר ליהודי שבכל מצב יכול 'לפרוש כנפיו' ולהתעלות, ואף אם נראה שהוא 'עץ יבש' עדיין יכול להתחזק ולהתחדש בכל מצב שהוא.

ואילו הרה"ק מקאצק זי"ע (עמוד האמת) אמר בדברי המדרש (שמו"ר לג א) על הא דכתיב 'ויקחו לי תרומה' - 'הדא הוא דכתיב (משלי ד ב) כי לקח טוב נתתי לכם תורתך אל תעזובו, אל תעזבו את המקח שנתתי לכם, ומבאר, שבא ללמדנו דעת להתחזק בעוז ותעצומות, ולא יפול לבו בראותו שלפעמים נזדמן לפניו מכשול, רק יקוה אל ה'. ומפרש שזהו 'אל תעזבו את המקח' כמו במשא ומתן אם יראה אדם שאינו מצליח במסחרו האם יתעצל ויפסיק עבודתו, הלא בוודאי יתחזק ויוסיף אונים ויקווה אל ה', וכלומר שבעל העסק אינו מרים ידיו לסגור את כל העסק אם היה לו הפסד וכיו"ב, אדרבה הוא משקיע את כל אונו ומרצו להעלות את העסק על דרך המלך, כן הוא הדבר במקח התורה והמצוה, לעולם לא יזניח את עצמו מחמת 'הפסד' שהפסיד, רק יוסיף אונים ועצמה ירבה, ועם הזמן ישוב ה'עסק' לעלות ולפרוח כראוי וכיאות.

יז. כתב הרה"ק ה'דברי ישראל' זי"ע (פר' בחקותי ד"ה או יאמר והתהלכתי בתוכם) כי הגן עדן של בני ישראל הוא בעולם העליון, וגן עדן של הקב"ה הוא בהאי עלמא - בתוך נפש הישראל המקדש עצמו.

יח. מובא בגמ' (בכורות ח:) ששאלו זקני אתונא את רבי יהושע בן לוי 'מציעתיה דעלמא היכא', פירוש היכן אמצעו של העולם, 'זקפה לאצבעתיה, ואמר להו, הכא', ובפשטות הכוונה שדחה אותם בקש, ולכן זקף את אצבעו

ה'. ועוד יקשה, מדוע ביקש 'אל יעזבנו ואל ימשנו' על מה ולמה יעזבם הקב"ה לרגל בניית בית המקדש. אלא דקושיא חדא מיתרצא בחברתה, כי מימי האבות ועד עתה שלא הוקם המקדש עשו להם משכן בלבבם, בזה שטיהרו ליבם אל ה', וה'קרבנות' היה מה שהקריבו לו יתברך את נפשם היחידה, לכך כשבנה שלמה המלך את הבית, ביקש שאעפ"י שמעתה יש בית להשראת השכינה בקרתא דשופריא מכל מקום, אנא, 'אל יעזבנו' וימשך עדיין השראת השכינה עלינו ממש - כאשר היה עם אבותינו שהיה שוכן בקרבם ממש.

נוראות מצינו בדברי הרה"ק ה'חתם סופר' ז"ע (דרשות קיב: ד"ה ועשית) על הפסוק 'ועשית פרוכת וכו' מעשה חושב יעשה אותה כרובים', רמז לאדם שמעשה חושב ומחשבתו הקדושה יעשה אותו (את האדם עצמו) ככרובים עליונים - מלאכי עליון.

ומפורשים הדברים ב'ש"ך' על התורה (מגורי האר"ל), וז"ל. 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם', לא אמר משכן אלא מקדש, לומר, אם יקדשו עצמן יהיה כל אחד מהם מרכבה לשכינה, זהו ושכנתי בתוכם ממש, לזה אמר 'ועשו' ולא ועשית, כי כל אחד רמוז המשכן בגופו, הארון רמוז בלב, הכרובים... אלא לרמוז למה שאמרנו שיעשו בגופן - שיקדשו איבריהם ויעשו משכן ומרכבה לשכינה, ולזה אמר 'ועשו' וכן תעשו' שתי פעמים אחת למשכן ואחת לגופן".

בעניין זה ביאר ב'עקידה' (הובא בחתם סופר פרשת תרומה בהפטרה) את בקשתו של שלמה המלך כשחינד את בית המקדש (מלכים א' ח נז) 'יהי ה' אלוקינו עמנו כאשר היה עם אבותינו'. ולכאורה יפלא מהו בקשתו שישרה הקב"ה את שכינתו כפי ששיכן שמו אצל האבות הקדושים, הרי להם לא היה כלל משכן ומקדש

והראה על המקום שעמד בו שהוא אמצעו של עולם, וכאשר שאלו אותו מנא ליה הא, אמר להם שיביאו חבלים למדוד, וביאר הרה"ק רבי מרדכי יוסף מאיזביצא ז"ע עומק דבריהם [כי בודאי לא היו חז"ל מביאים בגמרא שיחה בטילה שדחה ריב"ל לאותם זקנים], שכוונת השאלה היתה על מקום בית המקדש שאמרו (עי' יומא נד:) שהוא באמצעו של עולם, ושאלו זקני אתונא היכן מקום השכינה, ולכך הראה להם 'כאן' היינו באצבעו כנגד הלב, כי כל אחד בונה בית המקדש בלבו, על ידי התגברותו נגד היצר הבווער בקרבו, וביד כל אחד ואחד לבנות מקום של השראת השכינה בקרבו ובפנימיותו. **יט.** וכבר שמענו 'טענה' בקרב מחננו - תינח בימים מקדם כשהיו בני העולם זכים קדושים וטהורים להם נאמר 'ושכנתי בתוכם - בתוך כל אחד ואחד', אבל 'מה תאמר ומה תדבר' לבני דור האחרון הדוויים בגלות הגוף והנפש 'לא ראו מאורות מימיהם' וכי גם להם ייאמר 'ושכנתי בתוכם'. שמע נא לדברי הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליז'ענסק ז"ע (נועם אלימלך וישב, בד"ה א"י וישב), וז"ל, 'שמעתי משל מתוק מפי אדומ"ו הרב המגיד דק"ק ראוני זלה"ה (הוא הרה"ק המגיד ממעזריטש ז"ע), והוא, שאנו רואים שכעת אשר אנחנו בגלות המר, יש בני אדם שזוכים לרוח הקודש בקל יותר מבימי הנביאים שהיו צריכין השבעות והתבודדות רב כידוע, כדי שישגו הנבואה ורוח הקודש. ואמר משל נפלא ומתוק, למשל המלך שהוא במקום כבודו בביתו, בחצירו בפלטין שלו, ויבוא איזה אוהב המלך וירצה להזמינו לסעודתו לביתו, אזי בוודאי יכעס עליו המלך, כי אין זה כבודו של מלך לצאת מפלטין שלו לבית אחרים - גם אם תהיה הסעודה גדולה עד למאד. ובלתי אפשרי שיזמין את המלך לביתו עד שיכין כל הכנות ויעמיד מליצים ופרקליטין גדולים שימצא חן בעיני המלך שיבוא לסעודתו.

אבל כשהמלך נוסע בדרך ורוצה ללון בדרך אזי כאשר ימצא מקום נקי באכסניא נקי אף אם בית המלון הוא בכפר, אם הוא רק נקי אזי זה בית מלונו ללון שם. והנמשל מובן ממילא, בזמן שבית המקדש קיים והיה שכינת כבודו בבית קדשי הקדשים, אז אם היה אדם רוצה לשאוב רוח הקודש או נביאות היה צריך עבודה גדולה וכו' אבל עתה בגלות המר שגם השכינה קדושה גלתה עמנו, ובעוונותינו הרבים היא 'נע ונד בארץ' ותשוקתה מאד למצוא מקום דירה לשכון בה, ואם מצאה מקום מנוח, מקום נקי - אדם שהוא רק נקי מעבירות וחטאים אזי שם היא דירתה'. נוראות למדנו כאן, שבקל נוכל בדורנו שיבוא הקב"ה לשכון בתוכנו, בתנאי שנטהר עצמנו מן החטאים, ובפרט בימים הללו, וכל הבא ליטהר מעלתו רבה יותר מאשר בימי הנביאים, ודורות האחרונים הם המוכשרים להתעלות בתשובה וטהרת לבב.

כ. וממילא הרווחנו לאלו המתלוננים ואומרים, וכי נהפך למלאכים, רצוננו להיות כאחד האדם ולא יביטו עלינו כמי שאינו מן הישוב, מעתה אפשר להיות להם להיות מלאכים 'בסוד', על ידי מחשבתם הטהורה בלא שתדע מזה בריה אחת בעולם, ובהנהגתם יתנהגו בין בני אדם כאחד מהם.

לישנא קדישא, מאת כל איש, מההוא דאיקרי איש דאתגבר על יצריה, וכל מאן דאתגבר על יצריה אקרי איש. אשר ידבנו לבו, מאי אשר ידבנו לבו אלא דיתרעי ביה קוב"ה, כמה דאת אמר (תהילים כו ח) 'לך אמר לבי, 'צור לבבי' (שם עג כו) וכו', כולחו בקוב"ה קאמר. עכל"ק. ותוכן הדברים, כי בא הכתוב לומר שמי שמתגבר על יצרו נקרא איש, ובו חפץ הקב"ה^כ, כי 'לבו' רומז על הקב"ה, וכמו שמצינו כן בשאר פסוקים.

ובה ביאר ה'כלי יקר' בהא דכתיב בעניין ה'שולחן' (כה כה) 'ועשית לו מסגרת טפח סביב ועשית זר זהב למסגרתו סביב', שכנודע השולחן מרמז על ענייני האכילה, ועל כן נאמר ועשית לו מסגרת 'שיסגור בעד התאוות'^כ, שלא יהיה לו פתח פתוח אליהם^כ אלא יסגור בעדם ויתן להם קצבה'. ועל כך נאמר ועשית זר זהב למסגרתו סביב, 'כי הסוגר בעד תאוותו הרי הוא בן חורין ומלך'^כ, לאפוקי הפורץ גדרו^כ לעולם הוא עני בדעתו^כ. ומבאר עוד שמשום כך נקט הכתוב

בפרשתן (כו א), 'ואת המשכן תעשה עשר יריעות... מעשה חושב תעשה אותם', וברש"י, פרצוף אחד מכאן ופרצוף אחד מכאן, ארי מצד זה ונשר מצד זה. וביארו צדיקים (עיי' אוצר המאמרים להגר"א ווייס, מאמר טו, מאמר נורא הוד בענין קדושת עיניים) בדרך רמז על קדושת עיניו של אדם - שבשמירת עיניים יזכה להיות 'משכן' לשכינה^כ, שהנה 'נשר' מרמז על שמירת העיניים, כמו שפתח הטור בתחילת 'אורח חיים' לבאר בדברי יהודה בן תימא 'הוי קל כנשר - כנגד ראות העין, ודימה אותו לנשר כי כאשר הנשר שט באוויר כך הוא ראות העין לומר שתעצים עיניך מראות ברע'. כמו"כ 'אריה' אותיות 'ראיה', ללמדנו שעל ידי שהאדם שומר על עיניו הרי הוא מקדש את עצמו להיות משכן לה', והמשכן נעשה ונבנה על ידי קדושת העיניים^כ.

ועשית לו מסגרת - שלא לרדוף אחת התאוות בפרשתן (כה ב), 'מאת כל איש אשר ידבנו לבו' וגו', בווה"ק (בפרשתן ככה). נדרש פסוק זה בהאי

מעשה באשה אחת שהוצרכה לאיזה ישועה גדולה מאד למעלה מדרך הטבע, ובאת לפני הרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע והזכירה עצמה לטובה, אמר לה הרה"ק היאך אוכל לאושיעכם, וכי מלאך אני, אמרה לו האשה, לא, אלא שהרבי גדול ממלאך, נענה הרה"ק ואמר לה 'דאס יא' (אכן נכונים הדברים), ופעל עבורה ישועה גדולה.

הרה"ק מהרי"מ מזינקוב זי"ע אמר פעם לבחור שהביט עליו, מה לך כי תעמוד ותביט עלי, א"ל הבחור כי ענין גדול הוא לתיקון הנפש להביט על הצדיק, אמר לו הרה"ק, כתיב (ישעיה ס כא) 'ועמך כולם צדיקים', אם כן 'תיקון' גדול יהיה לך אם תביט ותתבונן בעצמך... כלומר שאז באמת יעלה ויגיע להיות צדיק. כא. וכן איתא ב'תרגום יונתן' על הפסוק (ישעיה לג טו טז) 'עוצם עיניו מראות מרע הוא מרומים ישכון' - 'יהא בית משרוהי בית מקדשא', והיינו שהוא עצמו וביתו יהא 'בית המקדש' ממש.

כב. ביסוד זה פירש (שם) עוד, שהנה נאמר כאן בפרשתן לעשות 'כרובים' על הכפורת שעל גבי ארון העדות בקודש הקדשים, לאידך מצינו במקום אחר (בראשית ג כד) שלאחר שגירש הקב"ה את האדם מגן עדן 'וישכן מקדם לגן עדן את הכרובים וכו' לשמור את דרך עץ החיים' ופירש רש"י, שהכרובים הם 'מלאכי חבלה', ומעתה יש להתבונן האם הכרובים הם קודש קדשים או להבדיל מלאכי חבלה. אלא הביאור הוא עפ"י דברי הזוה"ק (תיקוני זוהר יח): ששני הכרובים הם כנגד ב' העיניים, ואכן, אם הכרובים הם מבעד לפרוכת הרי זה קודש קדשים... אבל אם הם ח"ו מחוץ לגן עדן - ברחובה של עיר ועיניהם רואות כל הנקרה... או אז הם אכן מלאכי חבלה, כלומר, שרק אם שומר עליהם ב'מחיצות' לכל יצאו חוצה הרי זה קודש קדשים ומתקדש בקדושה העליונה, ואם העיניים משוטטות חוצה בדרך הפקרות רח"ל אזי אין לך מלאכי חבלה גדולים מהם.

הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע (שבועות) פירש בשם אביו הרה"ק ה'דברי שמואל' זי"ע הלשון שאומרים ב'אקדמות' (בחג השבועות) לְמַחְזֵי בְּאַנְפָּא עֵין פְּנֵת גִּירֵי קְשָׁתָא, 'שישמור את עצמו מהסתכלויות אסורות כמו שרוצים לירות בו והכדור נגד פניו'.

כג. וכה אמר הרה"ק מקאברין זי"ע בלשון הכתוב (טו ג) 'ה' איש מלחמה ה' שמו' - הקב"ה נמצא עם מי שהוא 'איש מלחמה', הלוחם במלחמת היצר.

כד. בעניין זה מבאר הרה"ק רבי נפתלי מראפשיץ זי"ע (זרע קודש ד"ה ועשו) הטעם שכל מידות הארון היו 'שבורות' - אמתיים וחצי ארכו ואמה וחצי רחבו ואמה וחצי קומתו, וז"ל, לרמוז לשבור כח היצירה"ר והגוף בכל מדה ומדה, כי מן הסתם אם הגוף בטבעו רוצה דבר זה אין טוב לנשמה ולכן ישבור טבעו ומדותיו. עכ"ל.

כה. מעשה בבחור שהתבונן ב'עבודת אכילה' של 'ראש הישיבה' שלו, בתוך כך מצא שרה"י אוכל בסעודת הבוקר לִפְנֵי וּבְסוּף הַאֲכִילָה הֵנוּ מְשִׁירֵי מִקְצַת, שאלו הבחור מה סוד 'שיריים' אלו... הסביר לו הרה"י, וכי משום שאותם שמייצרים את המאכל קבעו להכניס בגביע 'שיעור' זה עלי לאכול כמות זו ולא פחות... על כן, נהגתי את עצמי לאכול כפי הזקוק לבריאות גופי, ויהי למחרת נשנה הדבר אך להיפך, ראש הישיבה מצא את הבחור כשהוא אוכל שוקולד, עורך 'סיום' על חבילה אחת וממהר לפתוח חבילה שנית, שאלו רה"י, מאי האי, ענה הבחור וכי שמאחר והמייצרים קבעו 'שיעור' זה עלי לאכול אותה כמות ולא יותר... ודבר שפתיים אך למותר...

כו. הסבא מקלם זצ"ל (חכמה ומוסר ח"א מאמר ע"ב) כתב, וז"ל, ואמר חכם אחד לעשיר שהיה מתנשא נגדו בשביל עשרו, אמר לו, האדון שלך הוא עבדי, ואתה עבד לעבדים, ולחנם אתה מתגאה, פי' כי הוא עבד נמכר לעבודת תאוותו, והחכם אדונו של זה העבד הנמכר לתאוותו, כי התאוה מסור בידו, עכ"ל. הרי מבואר במליצת לשונו, שמי שהוא משועבד לתאוותיו הוא עבד לתאוותיו, ומי שהוא משוחרר מתאוותיו הוא מלך ואדון על תאוותיו, ולכן קרא למי שהוא עבד לתאוותיו 'עבד לעבדים', כי בעל תאוה הוא עבד לתאוותיו, והחכם הוא אדון לתאוותיו, ונמצא הבעל תאוה עבד לעבדו של חכם.

כז. והואיל ונזכר כאן 'גדרים' נביא מה שרימזו כ"ק אדמו"ר מקאלוב שליט"א לרפ"ש בלשון הכתוב (כה ח) 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם', כי הנה הרוצה לזכות שתשרה השכינה הק' בביתו אזי אין חכמה ואין עצה אלא לעשות גדרים וסייגים, ושיהיה הבית 'סגור' מכל צדדיו בשמירה יתירה שלא יכנס מאומה מכל אותם רוחות רעות המנשבות בחוץ, ונרמז זאת באומרו ושכנתי בתוכם כלומר 'בתוך ס', וכמו אות מ"ם (סתומה) הסגורה וסתומה לגמרי, כך הקב"ה שוכן בתוך בית ובתוך נפש יהודית אם היא מוקפת בגדרים כחומה בצורה.

וכבר קדמו ביסוד זה ב'זרע קודש' (ד"ה א"י ע"ד) על הא דאיתא בספה"ק (זוה"ק ח"ג קעח. וכן בבעל הטורים בריש פרשתו) לרמזו בתיבת 'תרומה' שהיא אותיות 'תורה מ', שהתורה ניתנה בארבעים יום שהיה משה רבינו בהר סיני, ומבאר מה עניין בארבעים יום דייקא, שבא לרמזו 'שכמו אות מ"ם סתום מכל צד כן צריך האדם לסגור עצמו בגדרים וסייגים, שלא ישלוט עליו צד הרע'. ובה מבאר עוד מה שאמרו בגמ' (מגילה ב:) 'מ"ם וסמ"ך שבלוחות בנס היו עומדין' (שהאותיות היו חקוקות בלוחות מצד לצד, וא"כ אות מ"ם סתומה וסמ"ך עמדו באוויר בדרך נס), כי מי שרוצה לזכות לתורה צריך לסגור עצמו מכל צדדיו כמו האות ס' והאות ס' שהם סתומים לגמרי, ובאמת אי אפשר לאדם לגדור עצמו כל כך אלמלא הקב"ה עוזרו, אלא ש'בנס היו עומדים', כי הקב"ה עוזר ומושיע ומגן למי שרוצה לעבדו בלבב שלם. מעשה נורא איתא במדרש (קה"ר א ד) המלמדנו עד כמה השפעה זרה מסוכנת היא ביותר, וכך מובא שם על רבי יהודה בן נְקוּסָה שהיו המינים והאפיקורסים מתווכחים עמו, הם שואלים והוא משיב, עד שאמר להם הבה נערוך עוד ויכוח אחד והוא יכריע עולמית, ומי שינצח את חברו יהא לו רשות לפצוע את מוחו של המנוצח בקורנס (פטיש), ואכן, רבי יהודה נצחם בדברים, מיד נטל קורנס ופצע מוחותיהם עד שהתמלאו בפצעים פצעים. כשחזר משם אמרו לו תלמידיו, 'רבי סיעוך מן השמים ונצחת', אמר להם 'לכו והתפללו על אותו האיש (כוונתו על עצמו) ועל אותה החמת שהיתה מלאה אבנים טובות ומרגליות אבל עכשיו מלאה פחמין'. דהיינו, שאף שניצח אותם אך התרוקן ממנו כל האבנים טובות ומרגליות שהיו לו ונתמלא 'פחמין', ו'שילם' מחיר יקר ביותר... והדברים נוראים למתבונן, כי במי הדברים אמורים - בתנא קדוש, ואעפ"כ ניזוק הרבה מדיבורי כפירה שאזניו שמעו מאותם אפיקורסים... והגם שהוא ניצח אותם... מעתה בואו חשבון, כמה 'פחמים' מתמלאים אותם המשתמשים ב'כלים' המאריים ואפילו לצורך גדול, ובאזנם ישמעו ועיניהם יראו היפך מדרך הישר והטוב, ושומר נפשו ירחק מהם בתכלית הריחוק.

כח. וכמו שכבר דרשו בדרך צחות לבאר מדוע נקרא היצר 'מלך זקן וכסיל' (קה"ר ד יג), הרי לפי ראות העין אינו כסיל כלל, הבט וראה עד כמה מתחכם הוא להוליך שולל 'חכמים' רבים וגם טובים. אלא שהרי 'אין מלך בלא עם' (ילקוט ראובני ברכה עה"פ ויהי כישורון מלך), ומי הם עמו של היצר ה"ה הכסילים, וזה הכוונה - 'מלך זקן וכסיל', מלך על 'הכסילים' השומעים לעצתו. (כשם ש'מלך מצרים' פירושו מלך על תושבי מדינת מצרים).

בדרך משל ומליצה מספרים על בחור עלם חמודות שלא הלך לו בשידוכין, כי אביו היה אדם מגושם ביותר, ולא אבו הבריות להיות קרובים אליו בקרבת 'מחותן'... עד שבא אחד השדכנים והבטיח לסדר את הענין, מה עשה, פנה אל אבי הנערה והציע לו את הבחור, ומשהגיע אבי הבת לברר אודות טיבו של אבי הבחור אמר לו ה'שדכן' שכבר איננו בין החיים... מששמע כן אבי הבת לא המשיך לברר אודותיו כי מה לו ולמתים אשר כבר אינם אתנו בזה העולם, ונגמר הדבר בכי טוב. משהגיעו למסיבת ה'לחיים' בגמר השידוך וירא אבי הכלה כי יושב לו מאן דהו על שולחן ה'מזרח' והנהגתו כאותו 'זולל וסובא' האמור בתורה... בצורה מביישת מאד, וישאל אבי הכלה את

באר הפרשה - פרשת תרומה

שהוא המסס לעכל המאכל והוא מס"ס ר"ע (אותיות 'רעמסס'), עכ"ל.

לשון זר, כי 'זכה נעשה לו זר וכתר, לא זכה נעשה זר ונכרי כי יעזוב לאחרים חילו'.

ולמדנו מדבריו, כי בעצם כוחות הנפש המה רבים ועצומים מאותו מלך זקן וכסיל, על כן מתחכם להמשיך את האדם לידי אכילה ושתייה יתירים והנאות יתירות, ועל ידי זה הוא נעשה 'שלו' כט.

איש אל אחיו - מעלת גומלי חסדים ושכרם הטוב

בפרשתן (כה ט), 'והיו הכרובים פורשי כנפיים למעלה סוככים בכנפיהם על הכפורת ופניהם איש אל אחיו, ופירשו משם הרה"ק ה'בית ישראל' ז"ע, שהנה ידוע מה שאמרו חז"ל (ב"ב צט.), כשהיו ישראל עושין רצונו של מקום אזי היו הכרובים פניהם איש אל אחיו, ובשעה שאין עושין רצונו היו פניהם אל הבית. ונרמז בזה, שכאשר 'פניהם איש אל אחיו' - לחשוב מחשבות היאך ובמה להיטיב איש לרעהו, אז נחשבים 'עושים רצונו של מקום' לא.

ובאופן נורא פירש הגה"ק רבי חיים ויטאל ז"ע בדרך הרמז במה שנאמר בתחילת שעבוד מצרים (א ח-יא) 'ויקם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף, ויאמר אל עמו הנה עם בני ישראל רב ועצום ממנו וגו', ויבן ערי מסכנות לפרעה את פיתום ואת רעמסס, וז"ל, ויקם מלך חדש דהיינו היצה"ר שהוא מלך זקן וכסיל וכו', אשר לא ידע את יוסף זה הקב"ה (כלומר לא הכיר בהקב"ה), ויאמר אל עמו שהם כוחות המומאה, הנה עם בני ישראל שהם כוחות הנפש רב ועצום ממנו, מה עושה, ויבן ערי מסכנות לפרעה שהוא היצה"ר, פרעה יש בו אותיות הערף, וערי מסכנות הוא הגוף כדי להתחזק בו את היצה"ר, את פיתום הוא הפה כי שם כל התאות להתחזק בו את היצה"ר לאכול ולשתות, וזהו פיתום פ"י תהו"ם (סוטה יא.) כי אומר הב הב לאכול ולשתות והתהום בולע לעולם, ואת רעמסס

המסובים, מי הוא זה ואיזהו האיש היושב לצדי, ויענו כל העם יחדיו הרי זה 'מחותנך' החדש אבי החתן המהולל בתשבחות... ויקצוף האיש ומיהר לשאול את השדכן 'למה רימיתני' לאמר לי שאבי החתן איננו חי, שחק השדכן ותמה בפניו, וכי לזה (חיים מגושמים של אכילה ושתייה גרידא ותו לא מיד) 'חיים' יקרא...

כט. והזמן גרמא להתחזק בעניינים אלו כאשר עומדים אנו בעיצומם של ימי השובבי"ם ת"ת הנועדו לתיקון הנפש ולהיטהר ולהתקדש בקדושה של מעלה, ותכליתם הוא שיקנה האדם 'שליטה' על עצמו, שלא להיות כעבד הכרוך אחר תאוותיו עד שהוא 'מוכרח' למלאותם...

ומה עוד כאשר 'נכנס אדר', שכבר כתבו המהרש"א (ח"א סנהדרין יב. ד"ה זוג) והרה"ק ה'קדושת לוי' ז"ע (שקלים ד"ה טעם) כי ידוע שיי"ב חדשי השנה הם כנגד י"ב שבטים, וחודש אדר הוא כנגד יוסף הצדיק, ועל כן 'מזל אדר דגים', וכיוסף שנמשל לדגים (ברכות כ.), וכדכתיב (בראשית מח טז) 'וידגו לרוב בקרב הארץ', ומהאי טעמא 'חודש העיבור' הוא דייקא בחודש אדר, כי מצינו ביוסף שנחלק לב' שבטים, מנשה ואפרים. וכשם שפעמים שנמנה יוסף במניין י"ב השבטים כשבט אחד ופעמים שהוא נמנה כשניים (כגון בחלוקת הארץ) כך חודש אדר פעמים שהוא רק חודש אחד (בשנה פשוטה) ופעמים שיש בו 'חדשים', אדר ראשון ואדר שני, אמור מעתה, כי בחודש זה יש בידינו סיוע מכוחו של יוסף ה'צדיק' להישמר בקדושה ולאחוז במידתו מידת 'צדיק'.

ל. מסופר על הגה"צ רבי ירוחם ממיר זצוק"ל, שפעם עלה אל הרכבת (באן), ובעלותו על מדרגות הרכבת בעת נעילת הדלתות נשמטה נעלו אחת מרגליו, וכבר לא היה יכול לחזור ולקחתה כיון שהחלה הרכבת לנסוע, בו ברגע תפס ר' ירוחם את אשר נעשה, חלץ את נעלו השנית והשליכה מבעד לחלון, בהסבירו לסובביו - הרי את הנעל הראשונה כבר הפסדת, ומה אעשה בנעל הזו שנשארה לפליטה... לכך השלכתי מיד גם אותה, והמוצא אשר ימצא את הנעל הראשונה ימצא גם כן את השנית...

וכבר אמרו, כי כל אחד היה מגיע ל'השגה' גדולה כזו - להשליך את הנעל האחרת למען המוצא, אך הוא היה 'משיג' זאת רק לאחר כברת דרך בהרגיע נפשו מהבהלה שהייתה לו מאבידת הנעל, אך רבי ירוחם שכל מהותו הייתה לחיות מתוך מחשבה על הזולת על כן 'השיג' זאת ברגע כמימרא בעת שעדיין יכול היה להציל משהו למען רעהו. לא. וכבר פירשו צדיקים בלשון הכתוב 'פניהם איש אל אחיו אל הכפורת' וגו', שכאשר פניהם איש אל אחיו - בלא מחלוקת ושנאת חינם, אז יזכו אל הכפורת מלשון כפרה וסליחה.

במה יוכל להיטיב לאחיו בני ישראל, אזי אף אם הוא מ'פורשי בנפיים' למעלה והוא מתנהג בצדקות בין אדם למקום, עדיין נחשב כ'אינו עושי רצונו', כי עיקר העיקרים הוא הוהירות בבין אדם לחברו^{לד}.

ארון העדות - השראת השכינה על ידי עסק התורה

כתב בעל 'צרור המור' בפרשתו, שלכן נקרא כיסוי ה'ארון' בשם 'כפורת', כי הארון מרמז על התורה

ויותר אמרו, שאף הנקי מעבירות כתינוק שנולד הנקרא 'רביא' (עיי' סוכה ה: שכרובים מרמו לתינוק בלא חטא), ולא עוד אלא שהוא פורשי בנפיים למעלה - איש גבוה משכמו ומעלה, עדיין אינו נקרא 'עושי רצונו של מקום' עד שיהיה ופניהם איש אל אחיו, להיות פניו אל חברו ואחיו מבני ישראל^{לב}, לעזור ולסייע לכל איש מישראל אם בדיבור ואם במעשה^{לג}, לוותר משלו לרעהו - ואף להשיב לו טובה תחת רעה. כי באם חלילה פניהם אל הבית - שמשלב את פניו לאחורי רעהו ואינו מתבונן

לב. איתא (אבות ה כג) 'יהודה בן תימא אומר הוי עז כנמר וקל כנשר רץ כצבי וכו'. וקשה, אחר שאמר התנא להיות קל כנשר ולהגביה עוף למרומים א"כ מה שייך לומר לו הוי רץ כצבי, והרי הנשר דואה בשמים במהירות גבוהה הרבה יותר מן הצבי (וכי אומרים לאדם הנוסע ב'מטוס' שישע ב'רכב'...). עוד קשה שלא מציינו בדברי חז"ל שהצבי גדול כוחו בריצה במהרה, ואם כן מדוע אמר הוי רץ כצבי דייקא. ומתאמרא בשם הגה"ק רבי שמעון סופר זי"ע עפ"י מה דאי' בזוה"ק (ח"ב יד.) לפרש לשון הכתוב (שה"ש ח יד) 'ברח דודי ודמה לך לצבי', כי הצבי בזמן שהוא בורח הולך מעט מעט ומחזיר את ראשו למקום שיצא ממנו, ולעולם תמיד הוא מחזיר את ראשו לאחוריו, ועל דרך זה אנו מבקשים מהקב"ה שאף אם גרמנו בעווננו שתסתלק מעמנו אך 'ברח דודי ודמה לך לצבי' - שתחזיר 'ראשך לאחוריך' כביכול, ותמיד תביט עלינו ולא תסתלק לגמרי. ועל פי זה מבאר דברי יהודה בן תימא הוי קל כנשר אך גם בשעה שהנך מגביה עוף עד לשמי שמים ואתה 'פורש כנפיים'... היה נא כצבי המחזיר ראשו לאחוריו, וזכור שיש עוד אנשים בעולם... אל 'תחיה' לעצמך.

וכמו שאמרו בדרך צחות, שבעת שהינך בוער ומתלהב ב'נשמת' זכור ואל תשכח שיש 'כל חי'... ואינך 'בן יחיד' בעולם...

ועל דרך זה רמזו במה שאומרים 'קומה בעזרת ישראל' קודם תפילת שמונ"ע, כי תחילה וראש לכל דבר שבקדושה הוא קומה בעזרת ישראל...

לג. כידוע החל הרה"ק ה'דברי יחזקאל' משינאווא זי"ע להנהיג את קהל עדתו כרבי ומנהיג עוד בחיי אביו הרה"ק ה'דברי חיים' זי"ע (היה לו סוד גדול בזה). ויבוא יהודי אחד וסיפר ל'דברי חיים' במעלת בנו כאשר נוכח לראות בגאונותו ולמדנותו הכבירה, נענה ה'דברי חיים' ואמר, נו, בכך ראוי הוא לתואר 'גאון' אך עדיין אינו נכלל בכלל 'רבי'. המשיך היהודי לספר על עבודתו בקודש של הרה"ק משינאווא בתפילותיו בהתלהבות והתעניות והסיגופים אשר הוא עורך בקביעות, ואף על זה נענה ה'דברי חיים' ואמר, אכן, בכך ראוי הוא להיקרא 'צדיק' או 'קדוש' אך עדיין אינו 'רבי'. עד שסיפר לו היהודי, שכבר היה מעשה ביום הקור כשירד מן השמים שלג חזק, והלך ה'דברי יחזקאל' ברחובה של עיר, והבחין ביהודי שלא היה לו מעיל וכולו רועד מקור, מיד פשט את מעילו ונתנה ליהודי, כשהוא נשאר ללא כל מלבוש חם לגופו. כשמוע ה'דברי חיים' כזאת, מיד הסכים ואמר, אכן, אם כן, ראוי הוא לאותו איצטלא להיות 'רבי'...

לד. פעם זעק הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זי"ע בעת 'רעוא דרעוין' באש להבה, כשהוא זורק את עצמו על הכסא וראשו מאחור, בכל צרתם לו צר... הנה יכול יהודי להיות תלמיד חכם ובר אוריין, יהודי מכובד. אך באם הוא פוגע אף בשערה קלה מראשו של יהודי הרי הוא מאבד את כל חשיבותו ואינו שווה מאומה. כי אכן עיקר גדול מאד הוא הנהגה ראויה בין אדם לחברו, והבאת שלום בין בני ישראל.

בדומה לכך ביאר אותו צדיק וקדוש זי"ע את דברי חז"ל שאמרו (ברכות ה.) אם רואה אדם ייסורים באים עליו יפשפש במעשיו, פשפש ולא מצא יתלה בביטול תורה. ולכאורה צ"ב מדוע לא יתלה מיד בתחילה ב'ביטול תורה' - כי היא חיינו ואורך ימינו, ומדוע רק אחר שפשפש ולא מצא יתלה בביטול תורה. וביאר בקדשו, כי כל עוד שיש לאדם פגם בענייניו בין אדם לחברו עליו לתלות בזה ולא בביטול התורה, שהרי דרך ארץ קדמה לתורה, ונמצא שכל עוד שלא תיקן מידותיו, מה לו לדון בענין ביטול תורה, כשאת 'ההקדמה' לתורה עדיין לא קיים.

באר הפרשה - פרשת תרומה

והתורה מכפרת לו לאדם על כל עוונותיו יותר מכל הנה כתיב בפרשתן (כה ה) ועשו לי מקדש ושכנתי בקרבנותיה.

בעיר 'אניפולי' מקום מושבו של הרה"ק הרבי רבי זושא זי"ע היה 'למדן' שהיה עליו וגדול בתורה עד מאד, אך בבין אדם לחברו לא היה נזהר, קראו הרה"ק הרר"ז, ופתח דבריו במעשה שהיה בגביר אחד שקנה לעצמו מעיל חדש יקר בדמים מרובים, והיה המעיל משובח ומפואר עד מאד עד שכל רואיו לא הפסיקו להלל ולשבח את המעיל שלא שזפתו עין. באותו מקום התגורר עני אחד המחזר על הפתחים, שבראותו את כל הכבוד הרב שנחל העשיר עבור המעיל היקר, קם ועשה מעשה - מכר את ביתו הקט ואת כל אשר אין לו, ורכש בעד המעות מעיל יקר כעין זה של הגביר...

משהגיע העני מלובש ב'מעיל', וכל כולו אומר עטרת חשיבות אל בית המדרש, מילאו כל יושבי ביהמ"ד את פיהם צחוק ולא הפסיקו מללעוג עליו, תמה אותו העני ואמר להם, הלא ביום האתמול משהגיע העשיר עם מעיל כעין זה היו הכל משבחים ומפארים אותו ואת בגדו, אם כן מה יום מיומיים, מדוע עלי הנכם מלעיגים בקול רעש גדול. הסבירו לו חבריו בטוב טעם כי אותו עשיר שהדור בכל לבושיו ובמראהו, לו נאה ולו יאה להתהדר במעיל זה, אך אתה שכל בגדיך קרועים ומרוטים הם, ונעליך קרועות לרווחה, וכל כולך אומר עניות, הרי הנך נראה מליצני הדור בעטותך על כל אלה את המעיל ההדור...

ואמר הרר"ז לאותו למדן, כיוצא בו לדידך, איתא במשנה (ריש מס' פאה) 'ותלמוד תורה כנגד כולם', ופירושו, שהלומד ועוסק בתורה צריך שיהיו בו את כל המעלות הטובות האמורות מתחילת המשנה, כיבוד אב ואם וגמילות חסדים וכל ההנהגות טובות שבין אדם לחברו ורק אז נאה ויאה היא התלמוד תורה, אך גדלות בתורה ללא שאר מידות טובות הרי הוא כאותו עני הלובש את המעיל היקר על בגדיו העלובים...

לה. כבר מילתנו אמורה במעלת לימוד התורה 'ברציפות' ללא הפסק, ובפרט בימי השובבי"ם ת"ת, ועד כמה מועיל הוא לכפר ולתקן פגם הנפש, אך כבר אמרו חז"ל (ברכות לב:): שדברי תורה צריכים חיזוק, ופירש רש"י 'שיתחזק אדם בהם תמיד בכל כוחו', על כן נוסף עוד מילי מעלייתא בעניין זה.

סיפר הגה"ח ר' נחום ראטשטיין שליט"א (יאיר נתיבות פרק ג' סימן ד) בענין 'תקנות הכולל' שהיה בראשותו כפי שהעמידם הרה"ק ה'בית ישראל', וז"ל. בשנת תש"כ שמעתי מפ"ק כ"ק מרן אדמו"ר הבית ישראל זצ"ל, כל אחד צריך לעבוד ולהתייגע כדי לעקור ממנו את החטא, ואף אם נראה לאדם שאין לו שייכות לזה ומדמה בנפשו שכבר עקר מעצמו את זה, באמת, פעמים הרבה טעות הוא בידו, כי רק 'דחוייה' היא בכח ההתנגדות שבו, אבל לא נעקר ממנו הדבר, ולכן יש שלפעמים בעת זקנה מתעוררים הדברים והוא תוהה ומשתומם על מה ולמה הגיע לו ככה, ולא ידע שבכלות כח ההתנגדות שבו התעורר בו הדבר הזה שלא עקרו בימי הנעורים והבחרות, ולכן, צריך כל אחד לעקור את הדבר מעצמו בעוד כוחו במתניו, ואני אומר שעקירת הדבר הוא בזה שאינו משוחח באמצע הלימוד. וכך ביארו 'בעלי המשל' הא דאמרו 'כולי עלמא מודי בשבת נתנה תורה'. כי דבר זה גלוי וידוע שאף מי שאינו ירא ושלם בכל דקדוקי ההלכה, לא יענה לטלפון בעצם יום השבת קודש, ואפילו אם יראה שבעניית שיחה זו ירוויח אלפי זהב וכסף - אם אך יש בו עדיין זיק קל של יראת שמים לא יענה. כמו כן 'בשבת ניתנה תורה' - שיהא חשוב אצלו זמן ה'קביעת עיתים' כעצם יום השבת לענין עניית הטלפון...

עוד ביארו בדברי חז"ל (ברכות ה): 'אין לו להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה בלבד' ולכאורה מדוע הוסיפו לומר 'בלבד', אלא, שהוא כמו הנותן צ"ק לחבירו, שלאחר הסכום יוסיף תיבת 'בלבד', בכדי שלא יהא אפילו ה"א להוסיף עוד משהו... על כן אמרו ז"ל, שאין לו להקב"ה, אלא ד' אמות' הבאים בלימוד באופן כזה, והיינו, שבעת לימודו אין לו בעולמו אלא ד' אמות של הלכה בלבד - ללא כל תוספת, ד' אמות כאלו הינם כביכול 'רכושו' של הקב"ה.

מתאמרא בשם ה'מהרי"ל דיסקין' זי"ע על דברי חז"ל (חגיגה יב:): על המפסיק ממשנתו 'מאכילין אותו גחלי רתמים', שעונש זה גדול הוא מאד, כי כמו האוכל גחלי רתמים שהגחלים לוחשים לו בתוככי פיו ואף לאחר מכן לא ירגיש כל 'טעם' באכילתו - אף כשיאכל דברים טובים ועריבים לחיך, כמו כן הוא העונש של 'גחלי רתמים'...

כתב הגה"ק ה'חזון איש' זי"ע (קובץ אגרות ח"א אגרת ג) עיקר הלימוד הוא התמידי והבלתי נפסק, בלימוד התמידי הוא סוד הקדושה וכו', מן הראוי לחבל תחבולות איך לקנות את התמדת הלימוד, ולהתפלל על זה תמיד. עכ"ל.

התורה לוי בקבלת עול מתוך עמל ויגיעה רבה ויהא משכנו בתוכם לז'.

ובזכות התורה וקביעות עתים יזכה לשפע רב בפרנסה וכל הטוב וכדברי הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (ד"ה ושמם את השולחן) על הפסוק (כו לה) 'ושמת את השולחן מחוץ לפרוכת ואת המנורה נוכח השולחן על צלע המשכן תימנה, והשולחן תתן על צלע צפון, כאן הקדים שולחן למנורה, כי אכן, הכנה וצרכי עוה"ז קודמים לתורה (כמ"ש מהרי"א בעל התרומת הרשן בפירושו לרש"י), ואמנם ב'קביעות מקומם' של השולחן ומנורה מקדים לכתוב מקום המנורה (שהיא בתימנה) לפני מה שכתב דשולחן מקומו בצפון, להורות נתן - דאע"ג שצריך להקדים שולחן שהוא צרכי פרנסה למנורה שהיא תורה, מ"מ לא נקבע פרנסתו אלא ע"י קביעתו של התורה, שאם יקבע תורתו קבע, יקבע לו הקב"ה

נאמר אלא 'בתוכם', בתוך כל אחד ואחד. ונתבאר בספרים, שבדורות הללו זוכים לזה ע"י עסק התורה, והוא עפ"י דברי הב"ח (או"ח מ"ז, ד"ה ומ"ש דאמר) בהלכות ברכת התורה, וז"ל. 'דכוונתו יתברך מעולם היתה, שנהיה עוסקים בתורה כדי שתתעצם נשמתנו בעצמות ורוחניות וקדושת מקור מוצא התורה. ולכן נתן הקב"ה תורת אמת לישראל במתנה, שלא תשתכח מאתנו כדי שתדבק נשמתנו וגופינו ברמ"ח איברים ושם"ה גידין, ברמ"ח מצוות עשה ושם"ה לא תעשה שבתורה. ואם היו עוסקים בתורה על הכוונה הזאת היו המה מרכבה והיכל לשכינתו יתברך, שהיתה השכינה ממש בקרבם כי היכל ה' המה ובקרבם ממש היתה השכינה קובעת דירתה' וכו', ובוזה יבוארו נמי דברי רש"י וכן תעשו - לדורות, כי אכן לדורות עולם בדינו לעשות ולהקים את המשכן בתוך כל אחד ואחד, בריבוי עסק

מעשה נורא סיפר הגה"צ רבי צבי מיכל שפירא זצ"ל (אשר הגה"ק רבי יוסף חיים זאנענפעלד זי"ע העיד עליו שהוא גאוותה של עיר הקודש ירושלים), שני סוחרים שותפים היו במדינת טורקיה, שהיו עוסקים במסחרם בכל יום מתחילת היום עד חצות, ולאחר מכן היו לומדים בחברותא משך ג' שעות רצופות, ובשעות אלו לא הפסיקו מתלמודם אפילו לרגע אחד, ביום מן הימים עשו ביניהם תקיעת כף שמי מהם שיעלה ראשון השמימה יבוא אל חברו בחזיון לילה ויספר לו מה עלה בדינו. אתא ההוא יומא ואחד מהם נתעלה לשמי רום, כעבור כמה ימים קיים את הבטחתו והתגלה לרעהו בחלומו, ואמר לו שעומק הדין רב עד מאד ומי יצדק לפניו בדין, וכך סיפר, מיד בהגיעי לפני בית דין של מעלה הביאו לשם את אבותי ואבות אבותי, וכולם הביטו בכל פרטי הדין, בתחילת הדין נכנסו ובאו להם המון רב של מלאכים קדושים שנבראו על ידי המצוות ומעשים טובים שעשיתי בהאי עלמא, ולאחריהם נקבצו ובאו מלאכי חבלה מאוימים ונוראים שנבראו על ידי העוונות, וכך ישבו בית דין של מעלה ודנו על כל פרט ופרט שעשיתי כל ימי חיי, לפתע ראיתי היאך חומה גדולה ואטומה (בלשונכם בהאי עלמא - חומת בטון) ניצקת ביני לבין כל מלאכי החבלה והעוונות, וכולם החל לצעוק לי 'גן עדן' 'גן עדן'. שאלתי את דייני בית הדין, וכי לזה עלמא דקשוט יקרא, האם זהו אמיתה של דין להתעלם מכל המלאכי חבלה ולפסוק את הדין לטובה, ענו לי חומה זאת נבנתה על ידי לימוד התורה שלמדת כל יום ג' שעות ברציפות. וקודם שחזר למרום אמר, דע לך, שלא במהרה ניתנה רשות לרדת להאי עלמא אפילו בחלום, אלא ששלחוני בכדי להודיע כאן בעולם עד כמה גדול כוחה של רציפות הלימוד, ועתה הגע עצמך, מה היה קורה באם היינו מפסיקין את הלימוד זעיר שם זעיר שם, הרי לא היתה חומה זו אטומה מכל צדדיה ומלאכי החבלה היו יכולים להיכנס אף דרך נקב צר ביותר ולחייבני בדיני.

לו. כתב הרה"ק ה'בת עין' זיע"א (פרשת בשלח ד"ה נבוכים הם) וז"ל, מאמר הכתוב (משלי ג טו) 'יקרה היא מפנינים' ואמרו חז"ל (הוריות ג). יקרה היא מכהן הגדול שנכנס לפני ולפנים, פי' כי כה"ג היה נכנס רק 'בין הבדים' של הארון, ומי שלומד תורה בבחי' הוא נכנס לארון ממש.

נוראות מצינו בבעל הטורים (כה יה) על הא דכתיב 'ועשית שנים כרובים, וז"ל, ופניהם איש אל אחיו, כמו שני חברים שנושאים ונותנים בדברי תורה, עכ"ל, והרי שקדושת הכרובים היא כמו שנים הלומדים ביחד, ומי נתלה במי... לז. והנה, רבים מתאוננים לאמר אכן, רצוני עז ללמוד תורה ולעסוק בה בשקידה וביגיעה. אך מה אעשה והמקום אשר הנני נמצא אינו ראוי עבורי לעסוק בתורה, או המצב שהנני שרוי בו מפריע בעדי מלקבוע עתים לתורה. ומבאר ה'חתם סופר' זי"ע (עיי' תו"מ סוד"ה ועשו ארון, דרשות רלו טור ב), דלכן אמרו מקום הארון היינו מקום התורה ולומדיה אינה מן המדה אלא היא למעלה מן הזמן ומן המקום. ללמדנו שלא יביט על המצב או על המקום שהוא נמצא, אלא בכל מצב בכל עת ובכל שעה - יפנה לעסוק בתורה, וממילא יאירו עיניו בתורה.

באר הפרשה - פרשת תרומה

פרנסתו קבועה ומזומנת, וכן זבולון קודם ליששכר בברכת משה רבינו, ומ"מ אין ברכת זבולון אלא בזכות יישכר באוהלך (עיין תו"מ קל"ד ד"ה ועשו, קכ"ד ד"ה ושמח).

תתקבל צלותהון ובעותהון שיבנה המקדש ב"ב, ותשרה שכינה במעשי ידינו, מתוך רחמים וחסדים גדולים ומרובים על כל אחינו בית ישראל.